

Täysistunto

Torstai 7.9.2023 klo 16.00—18.13

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 18.13.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.00—17.01) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (17.01—18.13).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
opetusministeri Anna-Maja Henriksson
sosiaalityö- ja elämänturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
oikeusministeri Leena Meri
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz
tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
sisäministeri Mari Rantanen
liikunta-, urheilu-, ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle ministerille.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys rakennusalan kriisistä (Tytti Tuppurainen sd)

Suullinen kysymys SKT 1/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa herra puhemies! Suomi on moniin verrokkimaihin euroalueella verrattuna poikkeuksellisen riippuvainen rakennusala. Siinä on kyse merkittävästä määrästä työpaikkoja, siinä on kyse perheiden kodeista, siinä on kysymys kaikista niistä yrityksistä, kaikista niistä työpaikoista, jotka linkittyvät rakentamiseen. Niin rakennusteollisuus kuin sosiaalidemokraatit ovat kiirehtineet maan hallitusta tarttumaan toimeen ja rauhoittamaan tätä turbulenttia tilannetta.

Niin, rakennusala on kriisissä. Tämä on, hallitus, teidän ensimmäinen ulkoinen kriisinne. Yrityksiä kaatuu, konkurseja tulee, ja teidän vastauksenne toistaiseksi tähän on ollut työryhmän perustaminen.

Arvoisa elinkeinoministeri Rydman, milloin hallitus tarttuu toimeen rakennusalan pelastamiseksi? [Puhemies koputtaa] Aivan vähimmäinen teko olisi lähettää rakennusosalalle ja alan työntekijöille rauhoittava viesti siitä, että apua on tulossa. Tuleeko sitä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.03 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Rakennusalan tilanne todella on vaikea, ja tämän johdosta hallitus ottaa kysymyksen vakavasti, ja sen johdosta työryhmä on todellakin perustettu kiireellisellä aikataululla ja myöskin sen työryhmän tehtävänanto on hyvin kiireellinen. Sen tehtävänä on valmistella meille tietopohjaa budjettiriihen tueksi, jotta voimme arvioida, millaisiin toimenpiteisiin on syytä ryhtyä tämän akuutin tilanteen johdosta.

Emme kuitenkaan ole tässä vaiheessa luvanneet vielä mitään varsinaisia tukia. Tiedostan kyllä sen, että edellisellä hallituksella oli tapana ratkaista joka ainut ongelma kaatamalla sen päälle vähän lisää velkarahaa. Tämän hallituksen tapa lähestyä asioita on vastuullisempi. Kun huomaamme, että talouden kokonaiskuva ylipäättään on hyvin synkkä ja tummia pilviä on tulossa taivaanrantaan, niin meidän on syytä varautua siihen, että joudumme vastaanottamaan muitakin tukipyyntöjä, [Puhemies koputtaa] jos olemme kovin avokätisiä sitä huonoin perustein jakamaan liian varhaisessa vaiheessa. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.04 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitkin kevättä, pitkin kesää me olemme kuulleet tätä hälyttävää viestiä rakennusalan ahdingosta, mutta sil-

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

ti nämä toimet edelleen loistavat poissaolollaan. Miten tämä näin voi olla, kun muualla Euroopassa ollaan ryhdytty jo toimeen? Meilläkin nämä lääkkeet olisivat olemassa. Palautan mieliin sen, että esimerkiksi Vanhasen toisen hallituksen aikana silloin kokoomuslainen valtiovarainministeri ja silloin kokoomuslainen asuntonministeri näkivät asuntorakentamisen tukemisen yhtenä keinona taittaa finanssikriisin seurauksia ja elvyttää alaa.

Arvoisa elinkeinoministeri Rydman, miksi hallitus nyt viivyttelee näissä toimissaan rakennusalan syvän ahdingon helpottamiseksi? Missä ovat ne elvytystoimet, jotka ovat koko ajan viipyneet? Näitä toimia odottavat nyt niin rakennusalan yritykset kuin niissä työskentelevät ihmiset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.05 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli kiinnostavaa, että te, edustaja Tuppurainen, otitte esille nimenomaisesti finanssikriisin. On syytä myöskin huomioida, mistä se finanssikriisi aikanaan lähti liikkeelle. Se lähti nimenomaisesti Yhdysvaltain asuntomarkkinoilta, jotka olivat ylikuumentuneet, ja siellä asuntojen hinnat olivat paisuneet niin kalliiksi, että oltiin otettu lainoja, jotka eivät kantaneet sitten kestävyyskyä. [Välihuutoja]

Tässä nyt kysymys onkin nimenomaisesti siitä, että silloin jos kuplia muodostuu, julkisen vallan ei kannata puhaltaa niihin kovin paljon ilmaa. Kyse ei ole pelkästään rakennusala, kyse on koko talouden kokonaiskuvasta. Totta kai rakennusala suhdanneherkkänä alana ottaa kaikkein nopeimmin ja dramaattisimmin näitä iskuja vastaan, ja se näkyy nyt, mutta valitettavasti meillä on aika synkät ajat käsillä noin muutenkin. Tämä hallitus pyrkii siihen, että vahvistamme kansantaloutta ja taloutta kokonaisuudessaan sen sijaan, että erityisesti tukisimme jotain tiettyä alaa. Ylipäättäänkin tässä tilanteessa, jos asuntomarkkinat ovat jumissa, sitä kysyntää ei hallitus pysty tukipaketeilla tuomaan, [Puhemies koputtaa] vaan ainoastaan vahvistamalla kuluttajien omaa luottamusta omaan talouteensa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Myönnän vielä vastauspuheenvuoron ministeri Mykkäselä. Olkaa hyvä.

16.06 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rakennusalan suhdannetilanne on erittäin hyvin tiedossa. Viimeksi eilen keskustelin kuuden suurimman rakennuttajan toimitusjohtajien kanssa, ja niin kuin tässä elinkeinoministeri mainitsi ja edustaja Tuppurainenkin mainitsi, valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö ovat yhdessä asettaneet myös työryhmän. Keinot kannattaa harkita tarkkaan, ja haluan myös muistuttaa mittasuhteista. Siinä, mitä voidaan korkotuetulla asumisella tehdä, mitä esimerkiksi silloin reilu kymmenen vuotta sitten tehtiin, puhutaan maksimissaan 5 000—10 000 aloituksen asioista, mihin silloinkaan pystyttiin vaikuttamaan. Nyt tiputaan, todellakin ylikuumentuneelta, 50 000 aloituksen tasolta 10 000—20 000 aloituksen tasoon. Se mittaluokka on eri.

Me harkitaan järkeviä toimia budjettiriiheen tultaessa, mutta oleellista on se, että me saadaan se tavallisen asuntorakentamisen, josta suurimman osan suomalaisista asumisen kustannukset ovat kiinni — tavallisten asuntojen, joissa suurin osa asuu — uudistuotanto vireille mahdollisimman nopeasti. Tässä vetoan myös kaupunkipäättäjiin, [Puhemies koputtaa] joita täällä on yli puolet, että me voidaan tontinluovutusehdoilla [Puhemies koput-

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

taa] ja me voidaan rakentamisen nopeuttamisella vaikuttaa tähän itse asiassa volyymissa jopa enemmän.

Puhemies Jussi Halla-aho: Minuutti on kulunut. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.08 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä elinkeinoministeriä kuunteli, niin täytyy sanoa, että tuli hiukan entistä asuntonministeri Vapaavuorta ikävä. Ensinnäkään ette te pysty toimeettomuutta selittämään Yhdysvaltain finanssikriisillä ja siellä olevalla asuntokuplalla. Ei meillä tässä suhteessa kuplaa ole.

Tässä on kyse sadoista yrittäjistä, tuhansista työntekijöistä ja heidän perheistään. He ovat nyt ahdingossa ja epätietoisuudessa, ja tässä jos missä tarvittaisiin nyt toimintakykyistä hallitusta ja laajaa yhteisymmärrystä ja yksimielisyyttä siitä, että te käytte tähän toimeen. Me yritimme teitä vähän jo tässä kesällä herätellä, ja hyvä, että työryhmä on laitettu liikkeelle, mutta nyt on kiire.

Pääministeri Orpo, lupaatteko nyt, että otatte hieman johtajuutta ja laitate nämä toimet liikkeelle? Jokainen päivä nyt maksaa ja luo lisää epätietoisuutta rakennusalan yrittäjille, työntekijöille ja heidän perheilleen. Kiire alkaa olla kova. Edessä on kylmä talvi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.09 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta tuntuu, että tässä asiassa me ollaan taas samaa mieltä sekä siellä salin puolella että täällä aitiassa. Rakennusalan ja kiinteistöalan tilanne on todellakin katastrofaalinen, ja se on pahempi kuin mitä se oli finanssikriisin aikaan. Hallitus ei ole tässäkään asiassa ollut toimeton, olkaa huolehti, vaan nyt jo useampien viikkojen ajan näitä asioita ja tätä tilannetta on selvitetty ja asioita on valmisteltu. Nyt siihen nimettiin virallisesti työryhmä, jonka toimeksianto on parin viikon päästä pidettävään budjettiriiheen. Sinne riiheen haetaan konkreettisia keinoja, mitä voimme järkevästi tehdä meidän tilanteen helpottamiseksi. Kyse on kymmenistä tuhansista työpaikoista, luultavasti sadoista tai tuhansista yrityksistä, jotka ovat vaikeuksissa tällä hetkellä, ja alihankkijaketjuista.

Kyllä me otamme tämän erittäin vakavasti ja haemme konkreettisia keinoja, mitä järkevästi voidaan tehdä. Tärkeintä olisi nyt saada se usko ja luottamus palaamaan siihen, että markkina toipuu, saadaan talous kasvuun ja sitä kautta päästäisiin kestäväälle uralle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.10 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sain juuri tuosta kollegalta tärkeän paperin Pyhännästä, jossa Jukkatalo on mennyt konkurssiin. Näitä konkurssiviestejä, lomautusviestejä ja irtisanomisviestejä tulee nyt joka puolelta. Jos ajatellaan esimerkiksi tätä Pyhännän kuntaa, niin tällä yrityksellä on siellä työntekijöitä ollut parhaimmillaan yli 200, ja kunnassa on asukkaita reilu 1 600. Jos tämä suhteutettaisiin esimerkiksi Helsinkiin, niin sehän tarkoittaisi, että yli 70 000 jäisi työttömäksi kerralla. Miten hallitus suhtautuu tällaisiin tapauksiin, joissa yhtä kuntaa tai aluetta koskettaa tällainen kriisi? Tuleeko hallitus puuttumaan tähän, ja pääseekö esimerkiksi Pyhännän kunta tähän äkillisen rakennemuutoksen tuen piiriin, ja millä te hallitus aiotte varmistaa sen, että tällaiset kriisit eivät osu yhä useammalle suomalaiselle alueelle?

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

16.11 Elinkeinoministeri Wille Rydman (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On vielä tässä vaiheessa ennenaikaista ennakoida, mitkä kunnat esimerkiksi päätyvät sitten tämän äkillisen rakennemuutoksen tuen piiriin. Se on aina oma arviointiprosessinsa.

Samalla on syytä huomata todellakin se, että talouden koko kuva ylipäättäänkin on synkkä. Nyt se iskee nopeimmin nimenomaisesti rakennusosalalle, hallitus on tästä tietoinen, ja tämä tulee olemaan erityisen huomion kohteena myöskin budjettiriihessä. Samaan aikaan on kuitenkin ymmärrettävä, että talouden koko kuva on sellainen, että siihen vaaditaan paljon laajemman katsantokannan toimenpiteitä kuin pelkästään yhteen tiettyyn alaan liittyviä. Mutta on myöskin syytä huomioda, että tällä hallituksella on ohjelmassaan myöskin neljän miljardin euron investointiohjelma, joka epäilemättä osaltaan tulee myöskin hyödyttämään rakennussektoria. Meillä on käynnissä neuvotteluita myöskin paikallispäättäjien kanssa maankäytön, alueiden ja liikenteen suunnittelun osalta. Siitäkin on hyötyä rakennusosalalle. Ja uskonpa, että mitä myöskin korjausinvestointeihin ja korjausrakentamiseen tulee, niin siltä osinkin saadaan myös rakennusosalalle helpotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

16.12 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näyttää pahasti siltä, että hallitus nukkuu täällä ruusunenunta, [Välihuutoja] vaikka asuntokriisi paheenee päivä päivältä ja elinkeinoelämäkin on jo kesäkuusta lähtien vedonnut hallitukseen, että toimia tarvitaan ja pikaisesti. Ihmettelenkin, missä viipyvät ne konkreettiset toimet hallitukselta. Nyt ja viime päivien aikana asuntorakentajia on ajautunut konkurssiin, ihmisiä ajautuu työttömäksi ja toimeentulo monissa perheissä on vaakalaudalla. Nyt tarvitaan hyvin kohdennettuja työkaluja, jotta esimerkiksi valtiontakauksia ja korkotukea saadaan liikkeelle, joita myös ne mainitut kaupunkipäättäjät ovat hallitukselta vaatineet ja pyytäneet. Nyt ei ole varaa syventää tätä matalasuhdannetta. Kysynkin asuntoministeriltä: oletteko valmiit lupaamaan, että hallitus tuo jonkinlaisen elvytyspaketin, jotta tämä asuntorakentamisen kriisi saadaan pysäytettyä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.13 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksessa ei luvata rahaa lonkalta ennen kuin on mietitty, mistä se rahoitetaan ja miten talous pidetään tasapainossa. [Välihuutoja]

Edustajat Lindtman ja Heinäluoma, tämä on tietysti hieno logiikka teillä yrittää väittää, että ei ole tehty jotain, mutta kun teidän ydin on, että käytännössä korkotuettua asumista pitäisi kiihdyttää, niin jos se sillä hoituisi, meillähän ei olisi tällä hetkellä rakentamislamaa ollenkaan. Tänä vuonna korkotukivaltuudet ovat ennätystasolla sekä korko- että myöskin investointiavustusten osalta. Meillä on syntymässä sinänsä vähän enemmän korkotukipäätöksiä kuin viime vuonna, mutta sitä valtuutta on käyttämättä. Jos saatte kaupunkiyhtiöt nopeammin hakemaan sellaisilla hakemuksilla, jotka menevät ARAsa läpi, me saadaan jo heti tässä kuussa tehtyä lisää, ja tullaan tekemäänkin. [Krista Kiuru: Se on hallituksen tehtävä, ei opposition!]

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Nyt hallituksen käsissä on se, mitä toimia tehdään ensi vuodelle. Siinä me mietitään nyt sekä jaksotuksia tietyistä näihin korkotuetun puolen asioihin, [Puhemies koputtaa] mutta ennen kaikkea, kuten kuvasin, mittaluokassa isompi kysymys on se tavallisen asuntojen rakentamisen piristyminen ja siihen liittyen rahoitusolosuhteiden parantaminen.

2.2. Suullinen kysymys rakennusalan kriisistä (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 2/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Tähän samaan aihepiiriin liittyy myös kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän kysymys. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.14 Peter Östman kd: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Aihe on vakava, ja on syytä käydä hyvää keskustelua tästä aiheesta. Hiukan särähti kuitenkin korvaan, kun oppositiosta nyt huudetaan, että nukummeko me ja että me emme ole puhuneet tästä asiasta mitään. Se on väärää todistetta. Hallitusneuvotteluissa tästä aiheesta keskusteltiin pitkään ja syvällisesti, ja toissa päivänä, tällä viikolla, pääministeri totesi, että rakennusalan tilanne on vaikea ja rakentaminen on pysähtymässä täysin, jopa niin, että se uhkaa tulevaisuuden asuntotarjontaa. Ja perustetaan työryhmä, joka pikaisesti selvittää budjettiriiheen mennessä, missä meillä on mahdollisuus ottaa käyttöön ne työkalut, joista me sovimme hallitusneuvotteluissa.

Arvon opposition edustajat, te peräänkuulutitte myöskin toimintakykyistä hallitusta. Kyllä, sitä tarvitaan, ja se nähdään huomenna sitten, haluatteko oikeasti, että meillä on toimintakykyinen hallitus. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Tarjoan hallitukselle mahdollisuuden vastata tähän puheenvuoroon. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.16 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on hyvinkin toimintakykyinen. Tässä tehdään täysillä töitä, ja nyt rauhoittaisin mieliä. Kun te kaipaatte niitä keinoja ja toimia ja nauratte työryhmälle, niin 12 päivää on aikaa budjettiriiheen. Budjettiriihessä me tullaan tekemään esityksiä näistä. Haluamme valmistella ne huolella, ja sitä valmistelua on tehty. Nyt tässä ovat valtiovarainministeriön ja asuntoministeriön parhaat voimat liikkeellä, käydään vuoropuhelua rakennusalan kanssa ja kiinteistöalan kanssa ja haetaan parhaita mahdollisia ratkaisuja. Katsotaan sitten budjettiriihessä, mitä pöydälle saadaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

16.16 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ministeri Rydman totesi, että on kyse yhdestä alasta. Me tiedämme, että tämä kriisi koskettaa myöskin paperiteollisuutta, metsäteollisuutta ja terästeollisuutta sen lisäksi, että se koskettaa myös rakennusteollisuutta. Nämä merkit ovat olleet tiedossa jo pitkään. Lomautuksia on tullut

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

eri teollisuudenaloille — onko ollut sitten paperi- tai terästeollisuudesta kyse — ja tällä on valtavat välilliset vaikutukset monelle, monelle eri alalle jo pelkästään kunnossapidosta lähtien. No, on konkursseja, työttömyyttä ja samaan aikaan myös leikkauksia sosiaaliturvan puolelle. Ministeri Satonen, millä toimilla te työministerinä autatte näitä työttömäksi jääneitä ja mahdollisesti tulevaisuudessa jääviä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.17 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on olemassa järjestelmä, joka on ollut jo edellisenkin hallituksen aikana, että pyritään mahdollisimman yksilöllisesti palvelemaan työttömiksi jääneitä henkilöitä, jotta he voivat löytää uuden työn mahdollisimman nopeasti. Itse kävin esimerkiksi Sunilassa, joka on yksi paikka, missä nyt on valitettavasti se tilanne, että siellä ollaan työpaikkoja menettämässä. Hyvä puoli toki oli se, että jonkun verran sinne on jo kiinnostusta ilmoitettukin, että ollaan myös työtä tarjoamassa. Tässä täytyy muistaa, että vaikka olisi tämmöinen massairtisanoamisen tilanne tai sellainen, että jokin tehdas joutuu lopettamaan, niin kuitenkin se työpolku takaisin työelämään on jokaisella yksilöllinen. Se on erittäin tärkeää, että pystytään sitä auttamaan, ja silloin yksi konkreettinen keino on se, että te-palvelut menevät suoraan sinne työpaikalle ja joka ikisen henkilön kanssa käydään ne asiat läpi ja etsitään polkuja työelämään. Onneksi tällä hetkellä vielä työmarkkinat kohtuullisesti kuitenkin vetävät.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

16.18 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Emme tietenkään pysty tätä rakentamisen suhdannetta kokonaan pelastamaan, mutta kyllä me voimme sitä kuoppaa joko loiventaa tai syventää. Tällä hetkellä hallituksen hallitusohjelmassa päättämät leikkaukset erityisryhmien investointitukiin ovat jo nyt pysäyttäneet hankkeita, esimerkiksi opiskelija-asumista.

Lisäksi tässä valtiovarainministeri Purran budjetissa ollaan tekemässä merkittäviä leikkauksia rakentamiseen. Laskin, että sielläkin noin 67 miljoonaa ollaan leikkaamassa hankkeista, jotka liittyvät energiaremontteihin, asumisen vähähiilisyyteen tai sähköisen liikenteen infrastruktuurin rakentamiseen. Näiden leikkausten aika ei ole nyt, jos koskaan niiden onkaan.

Kysyn hallitukselta: onko teillä aikomus toteuttaa tässä asuntopolitiikassa ja rakentamisen budjetissa tätä suhdanneperusteista politiikkaa, minkä te olette kyllä maininneet siellä hallitusohjelmassa mutta mikä ei näy tällä hetkellä politiikassa eikä tässä budjetissa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.20 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Se, mikä on hyvin käynyt hallituksessa selväksi jo hallitusneuvotteluiden aikaan, kun katselimme näitä talouden hyvin huolestuttavia lukuja, on se, että edellisellä hallituskaudella elvytettiin suhdanteista riippumatta, ja ymmärrämme, että myös nyt sitä esitetään ratkaisuksi. [Välihuutoja vasemmalta] Tämän hallituksen lähtökohta julkisen talouden ongelmien korjaamiseen on kuitenkin toinen. [Välihuutoja vasemmalta] Meillä ovat olleet nämä luvut käytössä hallitusneuvotteluista saakka, eli vaikka esimerkiksi rakennusalalla

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

on selvästi mustia pilviä ja konkursseja syntyy, tämäkään ei ole tullut valitettavasti yllätyksenä. Rakennusalan on näistä ongelmista kertonut jo helmikuusta asti, kun Marinin hallitus oli vielä toiminnassa. En tiedä, onko sieltä tullut erityisiä tukitoimia.

Mitä on syytä vielä korostaa, on se, että kun kysymys on suhdanteista, niin kysymys on osin myös siitä, että menneinä vuosina velkavivulla ja nollakoroilla on valitettavasti tehty sellaisia hankkeita, [Puhemies koputtaa] joissa riskiä ei ole kyetty kantamaan, ja tämä hallitus ei halua riskejä siirtää veronmaksajan maksettavaksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

16.21 **Sanna Antikainen ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kuten me kaikki täällä tiedämme, omaishoitajat tekevät äärimmäisen tärkeää työtä. Tämän työn arvo on huomattavaa niin inhimillisellä tasolla kuin myös rahallisesti. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Omaishoitajien taloudellinen asema jää valitettavasti kuitenkin usein liian heikoksi, ja usein myös omaishoitaja itsekin on lähestymässä hoivan tarvetta. Omaishoitajien asemaa tulisikin vahvistaa, sekä heidän jaksamistaan ja...

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Antikainen, tämä ei tunnu nyt liittyvän tähän käsittelyssä olevaan kysymykseen.

Kyllä, kyllä, anteeksi, herra puhemies, olin valmistautunut tähän kysymykseen, mutta voin tietenkin myös kysyä tästä asuntotilanteesta, mikäli... [Naurua]

Puhemies Jussi Halla-aho: Jos se onnistuu kymmenessä sekunnissa, edustaja Antikainen, niin olkaa hyvä.

Kyllä, kyllä, no niin, kiitos, arvoisa herra puhemies, ja pahoittelut tästä. Me ehkä palaamme tähän omaishoitajien aiheeseen [Puhemies koputtaa] ja omaishoitajien jaksamiseen myöhemmin. Mutta...

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Antikainen, aika on nyt valitettavasti käytetty.

No niin, kiitos paljon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Varmasti palaamme tähän tärkeään aiheeseen. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.22 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on tärkeää ymmärtää myös siellä ministeriäitiossa, että kun puhumme Suomesta ja rakennusalan, niin me puhumme talouden kohtalonyhteydestä, työpaikoista, meidän talouskasvusta. Tämän pitäisi olla teidän työställänne hyvin korkealla, ja siksi tuntuukin oudolta, että ei niitä konkreettisia toimenpiteitä vielä näy eikä kuulu, vaikka elinkeinoelämä niitä kuuluvasti pyytää.

Pääministeri Orpo, tässä jokainen päivä käy kalliiksi, jokainen päivä. Kysymys on kohteista, kysymys on työpaikoista, kysymys on ihmisten kasvavasta huolesta. Seuraatteko te tätä vain katseella — ”tällaista taloudessa sattuu” — vai tuleeeko teiltä nyt tähän taloudel-

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

liseen suhdanteeseen sopivia toimia, vai onko teidän hallituksenne talouspolitiikka sellainen, joka itse asiassa kiihdyttää orastavaa taantumaa? [Eduskunnasta: Myötäsyklistä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.23 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähdetään liikkeelle siitä, että kuten tässä valtiovarainministerin puheenvuorossa tuli ilmi, rakennusala on viestinyt näistä ongelmistaan jo helmikuussa. Kai silloin olisi pitänyt ryhtyä toimeen. Nyt kun meillä on 12 päivän päästä budjettiriihi ja olen kertonut, että siellä me esittelemme toimia, niin meitäkö tässä nyt moititaan? Kannattaisiko katsoa ensin ja miettiä, miksi ei tehty aikaisemmin.

Sitten kun tullaan työhön ja työllisyyteen, niin siinä olette ihan oikeassa: sen pitää olla ja se on tämän hallituksen työn ytimessä. Työ, työllisyys, yrittäjyys. Me haluamme laittaa Suomea sellaiseen kuntoon, jossa työtä kannattaa ottaa vastaan, jossa Suomeen kannattaa investoida ja jossa ihmisillä on töitä ja ostovoimaa, ja sitä kautta me saadaan meidän talous terveille pohjalle. Se vaatii työtä, sen laajan reformiohjelman, joka me ollaan hallitusohjelmaan kirjattu ja joka auttaa myöskin rakennusala. Kun me luodaan hyvää, positiivista näkymää, niin investoinnit lähtevät liikkeelle. Se vaikuttaa koko talouteen ja koko yhteiskuntaan.

Edustaja Tuppurainen, me teemme töitä: 12 päivää, ja sen jälkeen alkaa riihi, ja siihen mennessä valmistellaan keinot.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys sosiaali- ja terveystalouden leikkauksista (Eeva Kalli kesk)

Suullinen kysymys SKT 3/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.24 Eeva Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Meidän täytyy todella turvata suomalaisten työpaikat, mutta kyllä meidän täytyy turvata myös suomalaisten palvelut: vanhus- ja terveyspalvelut, lasten ja nuorten palvelut, perheiden palvelut, ihmisten arjen kannalta tuiki tärkeät lähipalvelut. Suomen talous pitää laittaa kuntoon, mutta on lyhytnäköistä ja väärin tehdä se leikkaamalla sosiaali- ja terveyspalveluista. Sitä hallitus nyt kokoomuksen ja perussuomalaisten johdolla on tekemässä, leikkaamassa sosiaali- ja terveyspalveluista, keskittämässä palveluita. Tämä tarkoittaisi entistä pidempiä hoitajajonoja sekä entistä kauempana olevia terveyskeskuksia, neuvoloita ja vanhainkoteja. Tämä tarkoittaisi pidemmällä sihdillä myös entistä kovempia kustannuksia niin inhimillisesti kuin taloudellisesti arvioiden.

Arvoisa puhemies! Tämä kehitys ei ole mikään välttämättömyys. Se on valinta. Se on hallituksen linja- ja arvovalinta. Keskustan mielestä tasa-arvoiset palvelut pitää turvata jokaiselle suomalaiselle. [Puhemies koputtaa] Arvoisa ministeri Juuso, kertokaa hoitoa ja

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

hoivaa tarvitseville ihmisille ja kertokaa suomalaisille: miksi te leikkaatte sosiaali- ja terveyspalveluista ja keskitätte lähipalveluita?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.26 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus viime kaudella on mielestäni osasy s siihen, että olemme siinä tilanteessa kuin tällä hetkellä olemme. Hallituksen tavoitteena on korjata tilanne. Hallituksen tavoitteena on myöskin parantaa lähipalveluja ja parantaa palvelujen saatavuutta ja myöskin jatkuvuutta. Meillä on hallitusohjelmassa siitä useita kirjauksia. Nyt valitettavaa on, että hyvinvointialueilla ollaan lähdössä säästämään sillä vanhalla tavalla elikkä keskittämällä, ja sitä ei tämä hallitus suosi, vaan meillä on muita työkaluja siellä hallitusohjelmassa. [Keskeltä: Mitä ne on?]

Mitä tulee rahoitukseen, niin hyvinvointialueiden rahoituksesta vastaa ministeri Ikonen, niin että siltä osalta jätän hänen vastattavakseen. [Antti Kurvinen: Vastuun pakoilua! — Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

16.27 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä erää, kun me katsotaan hyvinvointialueitten tilannetta, siellä on tällä hetkellä iso haaste heillä myöskin rakentaa ihan tätä koko viime hallituksen säätämän lakiuudistuksen toteutusta. Sinne on nyt tehty se hallinnonuudistus, ja seuraavaksi on vuorossa palvelureformi, palveluitten uudistaminen, että me saamme viimeinkin ihmiset oikea-aikaisesti hoitoon ja sitä kautta kehitettyä sitä palveluihin pääsyä, riittävän aikaista tukea ja myöskin palveluitten vaikuttavuutta. Se kaikkein tärkein työ tehdään juuri tässä sisällön muuttamisessa, jotta me saamme sen rahoituksen riittämään. Samaan aikaan me uudistamme myöskin rahoitusmallia ja tuomme entistä ennakoivampaa ohjausta hyvinvointialueille, jotta he voivat onnistua tässä haastavassa tehtävässään.

Sote-menot tulevat kasvamaan joka vuosi tulevaisuudessa. Meidän tavoite on ainoastaan taittaa sitä kasvukäyrää hiukan, niin että nämä rahat riittävät myöskin tulevaisuuden hyvinvointipalveluitten järjestämiseen. Pyrimme huolehtimaan siitä, että ihmiset saavat palvelun nyt ja tulevaisuudessa. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tähän aiheeseen liittyen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

16.28 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähipalveluiden turvaaminen todella vaatii työtä sekä hyvinvointialueilla valittujen päättäjien toimesta että valtakunnanpolitiikassa. Tänä vuonna hyvinvointialueiden menot ylittävät tulot noin miljardilla eurolla, ja tämä johtuu muun muassa — aivan oikeutetuista — palkankorotuksista ja kustannustason yleisestä noususta. Hyvinvointialueille siirtyneiden palveluiden kustannukset ovat nousseet siis ennakoitua merkittävästi enemmän. Hyvinvointialueet joutuvat kattamaan tämän syntyvän vajeen vuoteen 26 mennessä, ja tämä tarkoittaisi, että seuraavien vuosien aikana säästöjä olisi tehtävä rajusti.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Arvoisa hallitus, tässä tilanteessa hyvinvointialueille täytyy antaa lisää aikaa ja työrauha talouden tasapainottamiseen. Sen sijaan työrauhan ja lisääjän sijaan te uhkaatte alueita lisäleikkauksilla. Onko hallitus ajamassa hyvinvointialueet tilanteeseen, jossa niiden on suljettava siis lähipalveluita ja rajattava palveluihin pääsyä merkittävästi? [Antti Kurvinen: Kokoomuksen linja!] Kysynkin ministeri Ikonelta: miten hallitus huolehtii siitä, [Puhemies koputtaa] että kaikilla hyvinvointialueilla on edellytykset turvata yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset lähipalvelut kaikille suomalaisille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ikonen, olkaa hyvä.

16.29 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tapasin juuri tänään kaikki hyvinvointialueitten johtajat, ja kävimme heidän kanssaan näitä yhdessä. Uskon, että tämä on semmoisen hyvän yhteistyön paikka, eli haetaan ratkaisuja yhdessä. Sillä tavalla me löydämme niitä parhaita ratkaisuja. Kyllä meillä kaikilla on varmasti tässäkin salissa, niin kuin jokaisella hyvinvointialueen päättäjällä ja johtajalla, halu turvata ne hyvät palvelut, mutta kysymys on siitä, että meidän pitää samaan aikaan turvata myöskin se, että myöskin tulevat sukupolvet pystyvät saamaan näitä palveluita. Siitä syystä nyt on paikka hakea niitä parhaita käytäntöjä. Nyt on tosiaan tehty vasta se hallinnon siirto. Hyvinvointialueet tekevät tällä hetkellä töitä vielä sillä vanhalla mallilla, ja siellä haetaan — tämä on se rohkein uudistamisen paikka — niitä parhaita käytäntöjä, jaetaan niitä käytäntöjä ja otetaan niitä käyttöön. Eli siinä mielessä uskon, että tulevina vuosina tullaan niitä saamaan. Heillä on kaikilla alueilla tekeillä omat suunnitelmat, millä tavalla näihin palveluihin voidaan päästä, ja niissä haetaan myöskin uudenlaisia tekemisen tapoja. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.30 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Juuso, kerroitte täällä, että palvelut paranevat ja lähipalveluista pidetään huolta, mutta kyllä jollain tavalla sanat ja teot ovat täysin ristiriidassa. Me tiedetään esimerkiksi, että meillä hyvinvointialueilla hallitus leikkaa rahoitusta merkittävästi, sosiaali- ja terveydenhuollosta 1,4 miljardia. Leikataan sosiaaliturvasta, leikataan hoitotakuusta, mikä me ollaan säädetty ja millä ihmisten pitäisi päästä hoitoon aikaisemmin. Aloitimme vammaispalvelulain heikennysten käsittelyn tänään. Ikäihmisten ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoitus halutaan avata ja heikentää. [Sanna Antikainen: Nyt oli taas hallitusohjelma jäänyt lukematta!] Voitteko avata vähän tarkemmin, millä tavalla te parannatte? Täällä on kysytty esimerkiksi omaishoitajista, ja en kyllä löydä, että latin latia heille olisi teidän puoleltanne tulossa, niin että voitteko avata vähän tarkemmin näitä, mitä esitte?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.31 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oli niin monta kysymystä, että en varmasti kaikkiin ehdi vastaamaan.

Nyt, kuten edustaja Nurminen hyvin tietää, hyvinvointialueiden valtuutetut ovat avainasemassa siinä, millä tavalla niitä sopeuttamisohjelmia siellä hyvinvointialueilla toteutetaan. Ministeriöt tulevat tukemaan ja ohjaamaan hyvinvointialueita tässä työssä. Me tulem-

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

me antamaan työkaluja, millä tavalla parannamme palveluja. Tarkoitus on, että palveluun pääsee nopeasti, portaittain sitä palvelujärjestelmää. Hoitoonpääsy on erittäin tärkeää. Tämä 14 vuorokautta, mikä tuli nyt voimaan syyskuun alussa, on erittäin tärkeä asia. Se on kylläkin viime hallituksen nuijima, ja toivomme, että siihen päästään, koska pelkästään se on todella hyvä asia, että ihmiset pääsevät ajoissa hoitoon.

Mitä tulee omaishoitajiin, niin omaishoitajien tilannetta ollaan monella tapaa parantamassa, ja hallitus tunnustaa omaishoitajien tärkeyden tässä yhteiskunnassa. [Puhemies koputtaa] — Nyt tuli minuutti täyteen, niin että pakko lopettaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

16.33 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat siis vastuussa siitä, että Suomessa olevien ihmisten tärkeimmät palvelut toteutuvat. [Välihuuto eduskunnasta] Ne tukevat ja ne syntyvät perustuslain tukemana ja takamana. Nyt me ollaan semmoisessa tilanteessa, että alueet ovat jo lähtökohtaisesti taloudessa pakkasella. Siitä huolimatta, että viime hallitus teki sinne loppusuoralla kehyksensä puitteissa lisämäärärahan, niin joka tapauksessa tämä tilanne koronan hoivavelasta, hintojen noususta ja oikeudenmukaisesta palkkaratkaisusta hoitoalalle on tehnyt tilanteen kestämättömäksi.

Te puhutte aivan oikein yhteisistä ratkaisuista ja palveluiden uudistamisesta, mutta tämä teidän ehdotuksenne jo valmiiksi taloudellisesti tiukassa tilanteessa johtaa siihen, että tulee 1,4 miljardia euroa lisäleikkauksia. Puhutaan vaan siitä, että tulee lisää rahaa — totta kai, koska palveluiden tarve kasvaa — mutta siitä te otatte päältä tämmöisen summan pois. Joku mittakaava on hyvä hahmottaa.

Pelkästään se yksi rivi hallitusohjelman leikkauksissa, 874 miljoonaa, [Puhemies koputtaa] jonka te syötätte alueille, että tehkää leikkaukset, [Puhemies: Ja kysymys?] on yhtä paljon kuin 17 000 hoitajaa tai yhden kokonaisen hyvinvointialueen rahoitus. [Puhemies: Edustaja Saarikko!] Miten te aiotte tämän käytännössä toteuttaa, ja voitteko harkita näiden leikkausten perumista? [Kimmo Kiljunen: Hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Muistutan yhden minuutin aikarajasta kaikkia edustajia ja ministereitä. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.34 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puhun mielelläni mittakaavasta. Tiedämme, että hyvinvointialueiden kustannukset, ne soteen menevät, ovat noin 28 prosenttia budjetista. Se on valtava kokonaisuus. Ja kuten edustaja totesi, nämä ovat luonnollisesti kasvussa. Pelkästään meidän demografinen kehitys, ikäsidonnaisten menojen kasvu ja hoidontarpeen kasvu nostavat koko ajan näitä menoja. Samaan aikaan esimerkiksi viime vuosien inflaatiokehitys vaikuttaa tähän. Rahoituksessa on indeksiehto, joka nostaa näitä automaattisesti.

Tämä malli ja rahoitusmalli on edellisen hallituksen luoma, koko tämä uudistus, ja me kyllä pyrimme toimimaan sen puitteissa, kuten on sanottu. [Välihuutoja] Sitä ei hallitusohjelmassa avata. Samaan aikaan nämä summat ovat niin suuria, että mikäli me emme pysty tätä kustannusten kehitystä hillitsemään lainkaan, niin meillä ei ole tulevaisuudessa enää hyvinvointijärjestelmää. Miljardit paukkuvat. Meillä ei ole varaa tällaiseen järjestelmään

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

ja sen ylläpitämiseen, [Puhemies koputtaa] mikäli me emme tee tuottavuustoimia ja tehostamisia alueilla. [Jussi Saramo: Varaa on antaa sijoittajille verottomia tuloja!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

16.35 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toimivat ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut ovat hyvinvointiyhteiskunnan ytimessä — aivan hyvinvointiyhteiskunnan ytimessä. Jokainen ikäihminen ansaitsee hyvää hoivaa ja jokainen sairastunut laadukasta ja ripeää terveydenhuoltoa. Mutta on rehellistä tunnustaa, että palvelut voidaan järjestää ainoastaan taloudellisen kantokyvyn puitteissa, ja on rehellistä tunnustaa myös se, että tämän hetken lisäksi palveluja ansaitsevat myös suomalaiset 30—40-luvulla. Tästä on kyse. Jos me emme nyt saa kustannuskehitystä näissä sosiaali- ja terveyspalveluissa hallintaan paremmalla tavalla, tulevaisuudessa tämäntyyliset palvelut eivät enää ole arkipäivää Suomessa. Tämä on epämukava fakta. Valtiovarainministeri Purra, terve talous on hyvinvoinnin perusta ja edellytys. Mitä siitä seuraisi 30-luvulla, [Puhemies koputtaa] jos nyt emme saa kustannuskehitystä hallintaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.36 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksessa kaikki puolueet ovat sitoutuneet siihen, että me käänämme tätä talouden kuvaa, me käänämme tätä velkalaivaa. Kuten edellisessä vastauksessani kuvasin, mikäli me emme näin tee, tulevilla sukupolvilla ei ole hyvinvointijärjestelmää.

Suomessa maksajien ja saajien osuus on kroonisesti epätasapainossa, ja siihen vaikuttaa erityisesti tämä ikääntyminen mutta myös se, että Suomessa työllisyys on edelleen liian alhaista. Tähän hallitus pyrkii toimimaan, muuttamaan tätä rakenteellisilla uudistuksilla ja myös tekemällä budjettiin suoria menosopeutuksia.

Yksinkertaisesti: järjestelmän korjaaminen vaatii monenlaisia toimia, ja tämä hallitus, toisin kuin edellinen, on siihen valmis.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

16.37 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kuten tässä on kuultu, niin hyvinvointialueitten harteille on asetettu iso tehtävä hillitä julkisen sektorin kulujen kasvua, ja se onkin hyvin mahdollista tehdä edellisen hallituksen sote-uudistuksen pohjalle, mutta sen toteutumiseksi painopistettä tulee saada siirrettyä erityistason palveluista ennalta ehkäiseviin ja perustason palveluihin. Tätä ei kuitenkaan inhimillisesti kestävästi voi toteuttaa ilman riittäviä resursseja; toiminnan kehittäminen vaatii aikaa ja rahaa. Hallitus aikoo kuitenkin leikata hyvinvointialueilta, kuten myös ennalta ehkäisevää työtä tekeville järjestöille. Samalla se muun muassa lisää toimeentulotuen saajien määrää ja tekee sairastamisesta kalliimpaa. Kysynkin nyt: miten hallitus aikoo turvata hyvinvointialueiden äärimmäisen tärkeän kehittämistyön perustason ja ennalta ehkäisevien palveluiden vahvistamiseksi, kun se samalla on leikkaamassa satoja miljoonia niiden ennestään niukoista resursseista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

16.38 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueet ovat haastavassa tilanteessa — me tiedämme sen kaikki. Tämä hallitus ja sosiaali- ja terveysministeriö tulevat käynnistämään hallitusohjelman mukaisesti niin sanotun palvelureformin, ja sen valmistelu tullaan käynnistämään jo tänä syksynä. Palvelulainsäädäntö sekä siihen liittyvä ohjaus uudistetaan vastaamaan uusia sote-rakenteita ja valtakunnallisia sote-tavoitteita, mukaan lukien se kustannusten hillitsemisen tavoite. Tässä reformissa painotetaan nimenomaan ennalta ehkäisyn sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen merkitystä. Sen lisäksi riittävät ja saavutettavat peruspalvelut sekä vaikuttavat hoitomuodot ovat välineitä kustannuskehityksen hillitsemiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, varsågod.

16.39 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Mielestäni on hyvä, että me keskustelemme hyvinvointiyhteiskunnan keskeisimmistä asioista eli sosiaali- ja terveys- ja pelastuspalveluista ja niiden tulevaisuudesta.

När regeringspartierna förhandlade om regeringsprogrammet så måste man konstatera att utmaningarna var väldigt många. Vi har långa vårdköer, brist på personal och också brist på finansiering.

Hallitusohjelmasta haluan kuitenkin nostaa esiin yhden keinon, jolla me toivomme, että saisimme hoitojonoja purettua, ja se liittyy Kela-korvauksiin. Kaikista vaihtoehdoista, jotka olivat hallitusneuvotteluissa pöydällä, tämä oli yksi konkreettinen keino, jolla voisimme lähteä purkamaan aktiivisesti hoitojonoja perusterveydenhuollossa. Siksi kysynkin ministeri Sanni Grahn-Laasonelta: millä tavalla valmistelu etenee tämän Kela-korvauksiin suunnatun reilun 300 miljoonan euron paketin suhteen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.40 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ja kiitos kysymyksestä! Tämä oli nimittäin yksi ratkaisu ja yksi keino, jonka hallitus ottaa käyttöön. Meillä on mahdollisuus käyttää tämän hallituskauden aikana, kun on priorisoitu, 355 miljoonaa euroa Kela-korvausten korottamiseen. Eli ihmisillä on mahdollisuus mennä korotetulla Kela-korvauksella nopeasti hoitoon lääkäriin, ja tätä kautta pääsemme purkamaan jonoja jo hyvin nopeasti. Tavoite on ottaa malliin Kela-korvausten korottaminen nykyisen lainsäädännön pohjalta jo viimeistään ensi vuoden alusta, ja siten valmistelemme myös semmoista uutta Kela-korvausmallia, joka olisi vielä toimivampi ja parempi ja pitkän aikavälin ratkaisu, jolla pystytään nimenomaan näihin kipukohtiin puuttumaan eli helpottamaan hyvinvointialueiden tilannetta, purkamaan jonoja ja mahdollistamaan se, että ihmiset saavat hoidon, jonka he tarvitsevat, mahdollisimman nopeasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.41 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin haluan sanoa ministeri Ikoselle, että ovathan nämä kauniita ja upeita sanoja, ”uudistami-

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

nen” ja ”yhteistyö”, mikä tarkoittaa, että puolitoista miljardia otetaan pois ihmisten välttämättömiä peruspalveluja tarjoavilta hyvinvointialueilta.

Ministeri Purra, ette te voi syyttää edellistä hallitusta ja edellistä eduskuntaa siitä, että te otatte puolitoista miljardia pois lastensuojelusta, otatte puolitoista miljardia pois vanhusasumispalveluista ja otatte puolitoista miljardia pois terveyskeskuslääkäreiltä. Tämä Orpon hallituksen politiikkahan tulee tarkoittamaan sitä, että entistä useampi nuori nainen synnyttää tienposkeen, kun on pidemmät palvelumatkat, ja entistä useampi ikääntynyt rouva lähiöissä joutuu kulkemaan pitkiä matkoja ihan perusterveydenhuollon toimenpiteitä varten. Tätä tämä tarkoittaa, mutta tähän on tuttu linja kokoomukselta. Kokoomus on aina halunnut keskittää lähiöistä ja maaseutukunnista palvelut keskuskaupunkeihin. Mutta kysyn nyt, varapääministeri, valtiovarainministeri Riikka Purra: mitä perussuomalaiset sai siitä, [Puhemies koputtaa] että te hyväksyitte kokoomuksen sote-palvelujen keskittämisen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.43 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja tietää, niin täällä kyselytunnilla ei vastata puoluepoliittisesti näihin kysymyksiin. [Antti Kurvinen: Te olette varapääministeri!] Me emme lainkaan syytä edellistä hallitusta siitä, että me joudumme tekemään sopeuttavia toimia, [Välihuutoja] mutta mikäli te olisitte aloittaneet tämän työn sen sijaan, että lisäsitte kaikkia menoja, myös koronaan ja Ukrainan sotaan liittyvien ulkopuolisia menoja, joka vuosi, niin tämä työ olisi meille hieman helpompaa. [Välihuutoja vasemmalta] Mutta se ei ole, mutta kuten jo puheenvuorossani aiemmin kuvasin, me olemme valmiit tähän haasteeseen. Te ette varmasti tee asiaa yhtään helpommaksi, mutta siihenkin me olemme tottuneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Vielä edustaja Kalli tähän kysymykseen. Olkaa hyvä.

16.43 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä nyt melkoista. Eihän tässä ole nyt kyse edellisestä hallituksesta tai sitä edellisestä hallituksesta, eikä tässä oikeastaan ole kyse edes hallituksesta tai oppositiosta, vaan tässä on kyse, arvoisa puhemies, suomalaisten palveluista, suomalaisten tuiki tärkeistä lähipalveluista. Keskusta on valmis auttamaan hallitusta etsimään ratkaisuja siihen, miten rahoitusta ja ohjausta voisi uudistaa, jotta hyvinvointialueilla olisi aidot mahdollisuudet tehdä kestävää uudistamista ja pelastaa suomalaisten lähipalvelut. Olemme tähän yhteistyöhön enemmän kuin valmiit, koska tällä ohjauksella, jota, hallitus, te nyt esitätte, hyvinvointialueet ovat pakotetut tekemään lyhytnäköisiä säästöjä, jotka tulevat myös taloudellisesti arvioituna pidemmän päälle kalliiksi. Siksi kysyn vielä viimeisen kerran: arvoisa hallitus, oletteko valmiita arvioimaan hyvinvointialueiden rahoitusta koskevia päätöksiä uudelleen? Sen voi aloittaa perumalla suunnittelemanne säästöt [Puhemies koputtaa] ja tekemällä ohjauksesta muutokin joustavampaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.45 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Kallin puheenvuoro yhteistyöajatuksineen on tietenkin hyvä, mutta se oli kovin eri sukua kuin edustaja Kurvisen vähemmän yhteistyöhenkinen puheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Haluan kommentoida ensin sitä, että jos puhutaan keskittämisestä, niin valitettavasti on niin — ketään syyttelemättä — että tämä malli, joka on nyt luotu sosiaali- ja terveystalouteen, keskittää. Se keskittää itsessään palvelut. Se keskittää itsestään palvelut, ja kyllä siitä ovat vastuussa ennen kaikkea ne puolueet, jotka olivat siinä edellisessä hallituksessa. [Välihuutoja]

Toinen asia on se, että kun alun perin sote-uudistusta lähdettiin tekemään, haettiin säästöjä ja haettiin kustannustason nousun hillitsemistä, ja se jäi tästä mallista kokonaan pois. Siksi me ollaan siinä tilanteessa, että kulut kasvavat samaan aikaan kun hoidon tarve kasvaa ja väestö ikääntyy. Tämä on todella vaikea yhtälö. Hallitus lähtee ratkomaan niitä ongelmia, samaan aikaan parantamaan tuottavuutta ja tuomaan uusia työvälineitä soten sisälle, jotta ihmiset pääsevät hoitoon. [Puhemies koputtaa] Pakko siitä taloudestakin on huolehtia. Se pääsi teiltä unohtumaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys turkistarhauksen hallitusta alasajosta (Tiina Elo vihr)

Suullinen kysymys SKT 4/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.46 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Turkistarhaus on ollut pitkään kiistanalainen elinkeino sen eläimille tuottaman kärsimyksen takia. Lintuinfluenssan levittyä monille turkistarhoille siitä on tullut myös vakava kansanterveydellinen riski.

Kyselyn mukaan 80 prosenttia suomalaisista vastustaa nykytuotoista turkistarhausta. Maanantaina julkaistu kansalaisaloite turkistarhauksen lopettamiseksi keräsi vaadittavat 50 000 nimeä jo ensimmäisenä päivänä. Nyt allekirjoituksia on jo yli 92 000. Tämä kertoo suomalaisten vahvasta tahdosta jättää turkistarhaus viimein historiaan.

Suurin osa Euroopan maista on jo kieltänyt turkistarhauksen, ja nyt on korkea aika luopua siitä myös Suomessa. Luopuminen on tehtävä hallitusti tarjoamalla turkistarhaajille tukea muutokseen. Kysynkin asiasta vastaavalta ministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä turkistarhauksen hallitun alasajon edistämiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

16.47 **Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä on kuitenkin syytä muutama sana kerrata tästä lintuinfluenssaepidemiasta:

Suomessa havaittiin ensimmäisen kerran tämä korkeapatologinen lintuinfluenssa turkistarhoilla 13.7., ja Suomi nimesi hyvin nopeasti tämän taudin torjuttavaksi eläintaudiksi. Tämä tarkoitti sitä, että eläintautilain nojalla pystyttiin aloittamaan myöskin taudin leviämisen estäminen turkistarhoilla lopettamalla näitä eläimiä. On hyvä huomata, että muualla Euroopassa tätä vastaavanlaista lainsäädäntöpäätöstä ei ole edelleenkään tehty, vaikka turkistarhoja on toki muuallakin.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Tartunta on tällä hetkellä varmistettu 26 pohjalaisella turkistarhalla, ja tilanne on tällä hetkellä hyvin vakaa. Uusia tapauksia ei ole tullut yksittäisiä tapauksia lukuun ottamatta. Ruokavirasto määräsi välittömästi näitten eläinten lopettamisen, ja todellakin olemme tällä hetkellä aluehallintoviraston ja myöskin eläinlääkäreitten nopean ja ripeän toiminnan ansiosta saaneet tehtyä nämä määrätyt lopetukset. Nyt on myöskin tarkoitus käydä vielä läpi kaikki tarhat ihan sen takia, että pystymme varmistumaan siitä, [Puhemies koputtaa] että lintuinfluenssatapauksia ei myöskään jää minnekään muhimaan tulevan talven yli.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt minuutti on kulunut. — Ne edustajat, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, voivat ilmoittautua painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

16.49 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymykseenhän ei saatu nyt vastausta, mitä hallitus aikoo tehdä turkistarhauksen hallitun alasajon edistämiseksi. Tätä lukemattomat suomalaiset odottavat hallitukselta. On korkea aika kuunnella suurta suomalaisten enemmistöä, joka pitää turkistarhausta eettisesti täysin kestäättömänä elinkeinona. Se perustuu eläinten telkeämiseen pieniin hähkeihin. Sitä ei voi nykypäivänä enää hyväksyä.

Samaan aikaan on todella tärkeää, että tämä alasajo todella toteutetaan hallitusti, oikeudenmukaisella tavalla näitä tarhaajia kohtaan. Kenellekään ei saa muodostua kohtuutonta tilannetta. Minusta olisi siksi reilua näitä turkistarhaajia kohtaan, että hallitus tekisi ne väijäämättä edessä olevat päätökset oma-aloitteisesti, eikä uskottelisi ihmisille, että kaikki voi jatkua ennallaan. Minusta olisi viisasta tarjota jonkinlaista porkkanaa turkistarhauksesta luopumisen tueksi. Itse kielto voisi astua voimaan siirtymäajalla. Kysyn nyt, ministeri Essayah: [Puhemies koputtaa] aiotteko ryhtyä toimenpiteisiin tämän edistämiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

16.50 **Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Se, että olen halunnut kuvata tätä lintuinfluenssatilannetta, on tärkeää, koska on ymmärrettävä, että tällä hetkellä nimenomaisesti on torjuttava tätä lintuinfluenssaa ja sen leviämistä. Se asia, että sitä on havaittu turkistarhoilla, sinällänsä on vakava, ja tiedetään totta kai, että tämä virus voi olla arvaamaton. Siksi kaikki panostus on viranomaisten työssä nimenomaan tähän haluttu kohdentaa.

Mutta sitten on eri asia keskustella turkiselinkeinon tulevaisuudesta ja siitä, millä tavalla turkiselinkeino Suomessa mahdollisesti jatkuu. Itse ajattelen niin, että meillä hallitusohjelmassa on hyvät kirjaukset siitä, että me olemme tunnistaneet turkiselinkeinon erityispiirteet. Meillä on myöskin tarkoitus tehdä yhdessä tämän alan kanssa laatukriteeristö, ja ollaan viemässä sitä kautta eläinten hyvinvointia eteenpäin, ja pidetään huolta siitä, että olosuhteet ovat hyvät. [Puhemies koputtaa] Nämä ovat hallitusohjelman kirjauksia, jotka löytyvät sieltä hallitusohjelmasta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hieno ja hyvä vastaus!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

16.51 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turkistarhauksen kannatus murenee kansalaisten osalta, ja sijoittajat vetäytyvät. Paikalliset eivät

enää usko elinkeinon tulevaisuuteen. [Mauri Peltokangas: Meillä päin uskotaan!] On outoa, ettei pandemia ole herättänyt hallitusta siihen, että nimenomaan pandemioiden syntymekanismi on turkistarhojen tehotuotanto-olosuhteissa. [Mauri Peltokangas: Lokit!] Turkistarhauksen lopettamisen puolesta puhuvat epäeettiset olosuhteet ja eläinten kärsimys. Ihmisten turvallisuudesta huolehtimisen pitäisi olla viimeinen niitti.

On epäeettistä pitää tällä hetkellä tarhaajia löysässä hirressä. Sen sijaan heitä tulee tukea siirtymisessä kestävämpään elinkeinoon. Kysynkin edelleen ministeri Essayah’lta: aiotteko ryhtyä toimiin kannattamattoman ja epäeettisen turkistarhauksen lopettamiseksi ja exit-suunnitelman laatimiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

16.52 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Niin kuin täällä salissa istuvat tiedätte, Suomessa perustuslaki takaa elinkeinonvapauden. Me myöskin tiedämme koronan kautta Tanskan esimerkin. Elikkä vaikka koronaa Tanskassa huomattiin turkistarhoilla, niin se ei ollut riittävä syy lopettaa elinkeinoa, joka nauttii elinkeinonvapaudesta. Tanskan hallitus joutui tästä päätöksestään vastaamaan, ja turkistarhausta tällä hetkellä jatketaan Tanskassa. Jolloinka, niin kuin olen yrittänyt tässä sanoa, meidän pitää nyt ymmärtää erottaa kaksi asiaa: Meillä on tällä hetkellä lintuinfluenssa, jota on pystytty hyvillä viranomaisien toimilla asianmukaisesti torjumaan, ja sitten on käytävänä eri keskustelu siitä, mikä on turkistarhauksen tulevaisuus. Ajattelen niin, että ennen kaikkea kuluttajat pystyvät vaikuttamaan omilla valinnoillaan siihen, millä tavalla meillä eri elinkeinot pärjäävät. Tämä elinkeino nauttii elinkeinonvapaudesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

16.53 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua varmasti kuunnellaan herkällä korvalla tarhoilla niin yrittäjien kuin työntekijöidenkin toimesta. Moni varmasti miettii, mihin suuntaan Suomi on tässä asiassa menossa. Niin kuin olemme kuulleet, niin kansalaismielipide on kääntymässä kohtuullisen selkeään suuntaan. Näyttää siltä, että vääjäämättä Suomessakin askeleita tähän suuntaan otetaan, ja on ilman muuta selvää, että tämä aiheuttaa huolta niin tarhaajissa kuin tarhoilla töitä tekevissä. Tiedän, että hallitus tuskin tässä nyt omaa linjaansa muuttaa pelkästään näiden kysymysten takia ja hallitus on tämän asian ohjelmassaan ratkaissut, mutta kun tämä tilanne saattaa joskus eteen tulla, niin olisiko syytä ja järkevää teettää tästä edes selvitys, millä tavalla voitaisiin mahdollisesti sitten siinä tilanteessa, jos joskus tämä elinkeino kielletään, taata se, että niin tarhaajat kuin työntekijätkin pääsevät sitten siirtymään mahdollisesti toisien elinkeinojen pariin? Edes selvityksen jos tästä teettäisitte.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Essayah, olkaa hyvä.

16.54 Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, puhemies! Ensi kevät koittaa, ja silloin myöskin muuttolinnut jälleen kerran aiheuttavat sen riskin, että luonnonlinnuissa leviävä lintuinfluenssa saattaa saapua jälleen uudessa muodossa Suomeen. Se, mitä hallitus tulee tulevan talven aikana tekemään, on varmasti lintuinfluenssa-asetuksen säätäminen ja myöskin sitten jo edelliseltä — ehkä peräti kahdeltakin

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

edelliseltä — hallitukselta uudistamatta jäänyt turkiseläinasetus. Varmasti tämä turkiseläin keskustelu näitten säädösten valmistelun yhteydessä tulee jatkumaan. Sinällänsä en näe mitään estettä tämäntyyppisten selvitysten tekemiseen, mutta odotan myöskin yhteistyötä alan kanssa ja toivon, että turkistarhausala pystyy tässä asiassa myöskin olemaan aktiivinen ja samalla tavalla huolehtimaan elinkeinosta ja sen tulevaisuudesta yhteistyössä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys leikkauksista pienituloisten toimeentuloon (Li Andersson vas)

Suullinen kysymys SKT 5/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.55 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Me saamme vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä päivittäin huolestuneita viestejä hädissään olevilta suomalaisilta. Pääministeri Orpo viittasi siihen, että hallitus on pian kokoontumassa budjettiriiheen, jolloin te olette tekemässä erittäin tärkeitä päätöksiä monen pienituloisen suomalaisen toimeentulosta.

Valtiovarainministeri Purra, te olette perustellut näitä historiallisen rajuja leikkauksia pienituloisten lapsiperheiden, palkansaajien ja työttömien toimeentulosta velkaantumisen vähentämisellä, mutta tämä on harhaanjohtavaa, kun hallitus on samaan aikaan antamassa suurituloisille uusia veroetuja. On esimerkiksi arvioitu, että teidän tuloverotuksenne, ministeri Purra, ensi vuonna tulee kevenemään noin 2 000 euroa vuositasolla. [Vasemmalta: Ohhoh!] Miksi uudet veroedut suurituloisille ovat teidän mielestänne tärkeämpiä tässä tilanteessa kuin esimerkiksi pienituloisten toimeentuloon [Puhemies koputtaa] tai lastensuojeluun kohdistuvien leikkausten peruminen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.56 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelmassa on useita erilaisia veropoliittisia toimia. Osa niistä kiristää, osa löysentää verotusta. Se, mikä on hallituksen kanta, on kuitenkin se, että se ei omilla toimillaan kokonaisveroastetta nosta. Tämä on meidän mielestämme järkevää. Se on järkevää paitsi työn tekemisen myös ostovoiman ja yrittäjyyden mahdollisuuksien kasvattamiseksi. [Välihuutoja] Tässä maassa valitettavasti kokonaisveroaste on hyvin korkea, ja etenkin kun se yhdistetään siihen, että arjen kustannukset ovat edelleen korkealla, niin ostovoima heikkenee juuri tätä kautta.

Mitä tulee sitten edustajan esiin nostamaan ylimmän portaan kahden prosenttiyksikön ylimääräiseen veroon, niin tähän oli määräaikainen vero, jonka oli tarkoitus päättyä. Sen sijaan hallitusneuvotteluissa sovittiin, että me jatkamme sitä, mutta kyllä, sen alarajaa on nostettu. Samaan aikaan työtulovähennys ensi vuodelle on arviolta noin 100 miljoonaa euroa. [Puhemies koputtaa] Me emme puhu kovin merkittävistä summista, kun katsotaan tätä koko julkisen talouden kuvaa ja siinä tarvittavia veroratkaisuja.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Ne edustajat, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tähän aiheeseen, voivat ilmoittautua painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.58 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus todella tekee mittavia sosiaaliturvaleikkauksia pienituloisille suomalaisille. Näillä leikkauksilla myös poiketaan pitkän linjan sosiaalipoliittisesta pyrkimyksestä, joka Suomessa on ollut. Se on ollut pyrkimys vähentää toimeentulotuen tarvetta sekä kannustaa ihmisiä vähäiseenkin työllistymiseen. Tämän takia on panostettu ensisijaisten etuuksien tasoon ja luotu suojaosia. No, nyt tältä polulta ollaan ottamassa sivuloikka Orpon hallitusohjelmassa. Toimeentulokiriippuvuutta lisätään rajusti leikkaamalla ensisijaisia etuuksia. Sen lisäksi työttömyysturvasta ja asumistuesta poistetaan suojaosat ja sillä tehdään silpputyön vastaanotto vähemmän kannattavaksi.

Arvoisa puhemies! Työttömiltä leikkaamisen lisäksi leikataan siis myös pienituloisilta työssäkäviltä, samalla kun suurituloiset työssäkäyvät saavat uusia veroetuja. Arvoisa hallitus, leikkaukset sosiaaliturvaan ovat erittäin kovia ja lisäävät köyhyyttä, [Puhemies koputtaa] mutta sen lisäksi ne myös vähentävät työnteon kannustimia osa-aikatyöhön. Miksi näin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Grahn-Laasonen.

16.59 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen linja on vahvasti pohjoismainen työn linja, eli tavoitteena on pikemminkin se, että ihmiset joutuvat olemaan tukien varassa vähemmän ja pystyisivät olemaan töissä ja saamaan palkkatuloa enemmän. Se on se hallituksen linja.

Meillä on Suomessa vahvat turvaverkot. Tänäpä ne ovat vahvat, ja myöskin huomenna. Näillä uudistuksilla, joihin nyt pyritään, tavoitellaan purkaa kannustinloukkuja ja tehdä työn tekemisestä aina ensisijaista ja kannattavaa. Äsken puhuttiin edellisessä keskustelussa palvelujen rahoittamisesta ja hyvinvointiyhteiskunnan kantokyvystä, kun meillä on iso velkataakka ja meillä on pienenevät työikäiset ikäluokat. Tässä tilanteessa on äärimmäisen tärkeää, että täällä tehdään kaikki sen eteen, että suomalaiset työikäiset, työkykyiset ihmiset työllistyvät ja pääsevät sitä kautta elämässä eteenpäin, voivat parantaa omia mahdollisuuksiaan ja myöskin elättää perheensä ja antaa vahvaa suuntaa ja tulevaisuudenuskoa itselle ja läheisille ympärillään. [Jussi Saramo: Toimitte päinvastoin!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

[Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: No niin, arvon edustajat! Istunto kuitenkin jatkuu, vaikka kyselytunti päättyi.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

3. Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 2022

Kertomus K 5/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa. Koska Kelan valtuutettujen puheenjohtaja on estynyt, hän on pyytänyt varapuheenjohtajaa pitämään esittelypuheenvuoron. — Edustaja Nurminen.

Keskustelu

17.02 Ilmari Nurminen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kelan valtuutettujen puheenjohtaja Riikka Slunga-Poutsalo on estynyt, joten esittelen lyhyesti tiettyjä nos-toja tästä meidän Kelan valtuutettujen toimintakertomuksesta.

Meidän eduskunnan nimittämien Kelan valtuutettujen tehtävänä on valvoa Kelan hallintoa ja toimintaa ottaen huomioon palveluiden laatu ja saatavuus. Valtuutetut voivat vaikuttaa muun muassa pyytämällä selvityksiä, tekemällä ehdotuksia tai ottamalla kantaa hallintoon liittyviin asioihin. Vuonna 2022 me valtuutetut kokoonnuimme yhdeksän kertaa. Kokouksissa valtuutetut saivat tietoa muun muassa seuraavista asioista, ja tässä on muutama koonti, mitä ollaan käsitelty:

Ensimmäisenä paljon puhututti, miten Kelassa on varauduttu siihen, että Ukrainasta saapuneet tilapäistä suojelua saavat henkilöt siirtyvät Kelan etuuksien piiriin.

Sitten käsiteltiin myös etuuskäsittelyn kehittämisohjelma Eeposta. Eepos on tämmöinen Kelan strateginen kehittämisohjelma, jonka toimeenpanon kautta Kela mahdollistaa asiakaslähtöisen, tietoa tehokkaasti hyödyntävän toimintatavan sekä digitalisoituvan toimintaympäristön.

Lisäksi puhututti, mitä Kelassa on tehty lääkinnällisen kuntoutuksen ja vammaiseturuuksien hakemusten käsittelyn sujuvoittamiseksi. Valtuutetut nostivat esille huolta esimerkiksi terapeuttien saatavuudesta, puheterapian ja psykoterapian käynnistymisen viivästyksistä, kun sopivaa terapeuttia ei ole ollut saatavilla.

Olemme nostaneet oppivelvollisuuden laajentumista, miten se on vaikuttanut Kelan etuuksiin erityisesti koulumatkatukeen liittyvissä haasteissa.

Me ollaan käsitelty paljon Kanta-palveluiden tilannekatsausta erityisesti rahoituksenkin näkökulmasta ja sen jatkuvuuden turvaamisesta.

Lisäksi valtuutettujen kertomuksessa nostetaan esiin perustoimeentulotuki, joka on ollut säännöllisesti esillä, ja kuten muistamme, vuonna 2017 se siirtyi Kelan hoidettavaksi.

Vuonna 22, jota käsittelemme, paljon puhututtivat kohonneet energiakustannukset ja niitten vaikutukset toimeentulotuen määrään ja lääkekustannusten huomioon ottaminen toimeentulossa.

Lisäksi oli tämä uusi hyvinvointialueiden aloittaminen. Pidimme säännöllisesti esillä sitä, miten on valmistauduttu tähän yhteistyöhön hyvinvointialueiden kanssa, ja ollaan tästä pyydetty säännöllisesti tilannekatsausta. Tähän hyvinvointiin ja tähän uudistukseen liit-

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

tyen meille on tärkeätä, miten Kela nivoutuu etuuksien ja palveluiden kautta tiiviisti näihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, ja toisaalta tätä yhteistyötä on pidetty systemaattisesti ja me ollaan tehty siihen ihan suunnitelmat. Kun tätä uudistusta on viety eteenpäin, olemme myös nimittäneet jokaiselle hyvinvointialueelle Kelasta oman yhteyshenkilön, joka helpottaa tätä yhteistyötä. Myös Kelan pääpaikassa meillä toimii koordinoitiryhmä ja myös hyvinvointialueiden yhteyshenkilöt, ja he muodostavat tällaisen verkoston, jolla tätä yhteistyötä voidaan syventää ja pysyy myös tilannekuva saumattomana.

Lisäksi nostettiin esiin erilaisia riskejä, mitä on vuoden aikana tullut, ja ollaan niistä käyty keskustelua. Kun Ukrainan sota ja Venäjä hyökkäyssota ovat tuoneet ehkä vielä enemmän ilmi nämä erilaiset kyberhyökkäykset ja muuta, niin ollaan kehitetty Kelan riskienhallintaa ja ylipäättänsä varauduttu ja mietitty ennalta ehkäisevästi, miten Kelan tietovarantoja ja tietopalveluita hyödynnetään hyvin ja ne turvataan kaikissa tilanteissa.

Nostaisin vielä nämä meidän pitkään vaatimat Kelan hallinnon uudistamista koskevat lakiesitykset, joita ollaan pidetty esillä. Meillä on ollut tästä tämä parlamentaarinen työryhmä, jonka tehtävänä oli valmistella Kelan hallintoon ja ohjaukseen liittyviä muutostarpeita. Me ollaan tosiaan jo luovutettu tämä loppuraportti viime vuoden alkupuolella sosiaali- ja terveysministeriölle, ja kuitenkin nämä muutokset eivät ole edenneet ehkä niin nopeasti kuin mitä meidän työryhmä yksimielisesti esitti, mistä me ollaan esitetty toiveita. Tähän asiaan ehkä olimme pettyneitä, ja nyt tietenkin pyrimme täällä eduskunnan päässä vaikuttamaan hallitukseen, että pääsemme näissä lakiesityksissä eteenpäin, koska on tärkeätä parantaa sitä Kelan hallintoa ja prosesseja ja saada sitä kautta yhtenäistettyä ja nykyaikaistettua sitä lainsäädäntöä, että me saadaan siitä yhä toimivampi organisaatio.

Sitten, arvoisa puhemies, vielä ehkä lopuksi ihan tilastotietoja, mitä on hyvä kansanedustajien tietää. Eli Kelan hoitamat sosiaaliturvan etuusmenot olivat 16,3 miljardia euroa, ja kasvua vuodesta 21 tähän oli 0,9 prosenttia. Toimintakulut olivat 610 miljoonaa euroa. Kelan henkilöstömäärä oli vuoden lopussa 8 586 henkilöä, ja kasvua oli vuoden takaisesta 289 henkilöä. Tietenkin me ollaan pidetty myös tätä Kelan työhyvinvointia vahvasti esillä, ja meidän tutkimuksissa 84 prosenttia kelalaisista on tyytyväisiä työhönsä ja 92 prosenttia kelalaisista kokee voivansa sovittaa yhteen työn ja yksityiselämän hyvin. Vastattu- ja puheluita Kelalla oli 2,2 miljoonaa viime vuoden aikana. Meidän palvelupisteissä asioitiin 600 000 kertaa, ja tämä asiointikertojen määrä on pysynyt hyvin samana vuoden takaiseen verrattuna. Toisaalta henkilöasiakkaiden tunnistettujen verkkoasiointien määrä laski vuoden 21 luvusta eli 80 miljoonasta 76,4 miljoonaan asiointiin, mutta valtavasta volyyminista puhutaan. Kaikista Kelaan saapuneista noin 16 miljoonasta hakemuksesta 79,2 prosenttia tehtiin verkossa, eli noin 80 prosenttia on verkossa ja 19 prosenttia paperilla, ja noin prosentin verran ihmiset tekivät tätä suullisesti.

Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä oli Kelan valtuutettujen toimintakertomuksesta huomioita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitos esittelystä. — Nyt mennään puhujalistaan. — Edustaja Reijonen.

17.10 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Kiitoksia esittelystä. Tämä oli ihan mielenkiintoinen. Nyt ollaan käsittelemässä tosiaan Kelan valtuutettujen toimintakertomusta viime vuotta koskien.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Uusille edustajille ainakin voi sanoa, että tämä on hirveän tärkeä kirja. Tähän kannattaa tutustua aina, joka vuosi. Se on vähän semmoinen perusaapinen, mikä kyllä kannattaa käydä läpi. Siitä näkee niitä muutoksia, mitä tapahtuu vuosittain, ja muita, mitä on tullut, ja ajankohtaisia asioita. Kyllähän siellä käsitellään ihan kaikkea mahdollista: siellä on Kela-korvauksia tosiaan, on lääkekorvauksia, matkakorvauksia, on monenlaisia kuluja, mitä nyt yleensä tulee ihmiselle. Kaikki mahdolliset siellä käydään läpi, ja se on tosi hyvä. Siinä vähän niin kuin näkee kattauksen, mitä vuosien saatossa on tullut muutoksia ja mitä ehkä tuleman pitää, ja varmaan tulevaisuuskin kyllä paljon mietityttää.

Oli kiva kuulla, kun tässä kerrottiin just, että hyvinvointialueilla on tavallaan semmoinen yhteishenkilö. Se on todella hyvä asia, koska niin paljon hyvinvointialueilla on eroavaisuuksia. Tämä on tosi tervetullut asia ainakin minun mielestäni.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa tätä tosiaan kanssa käydään läpi, tärkeä asia. Toivoin, että vielä enemmänkin tähän paneuduttaisiin, mutta se kuitenkin aina menee niin kuin toimintakertomukset muutkin. Mutta kyllä tätä kannattaa katsella aina, jos sattuu aikaa olemaan.

Minusta on hirmu hyvä, että tämä hallitus tulee lisäämään Kela-korvauksia. Se on tosi hyvä kuntalaisten ja kansalaisten puolelta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

17.12 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos Kelan valtuutettujen kertomuksesta. Haluan antaa kiitosta erityisesti kertomuksen ulkoasusta ja selkokielisyydestä — äärettömän helppo ja selkokielineen luettava.

Arvoisa rouva puhemies! Kertomuksessa kerrotaan, että koronapandemia, joka meillä kaikilla on muistissa, vähensi joidenkin Kela-etuuslajien menoja mutta pääosin kasvatti kuluja. Rahamääräisesti suurimmat Kelan hallinnoimat koronatukimuodot olivat tartuntatautipäiväraha, joka oli 273 miljoonaa — tämä lakiesityshän oli viime kaudella myös sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan listalla —, koronatestit ja -rokotukset, jotka myös kasvattivat menoja, 43 miljoonaa, ja yrittäjille maksettu työmarkkinatuki, 17 miljoonaa euroa. Elikkä isoja asioita on takanapäin, mutta ei tulevaisuus varmasti sen helpompia ole: nimittäin tänä vuonna ja jatkossa muun muassa Ukrainan pakolaisten tilanne, sähkötuen toimeenpääntö ja inflaation vaikutukset Kelan asiakkaisiin tulevat olemaan siellä listalla.

Arvoisa rouva puhemies! Haluan nostaa esille Omakannan ja sen käytön helppouden, tai vaikeuden. Pidän hyvänä sitä, että toisen puolesta asiointi on helpottunut Omakannassa ja helpottanut näin myös monen asiakkaan mahdollisuuksia toimia siellä Omakannassa. Täsähän me puhumme huoltajista, samoin kuin myös esimerkiksi sellaisten ikääntyneiden ihmisten läheisistä, jotka eivät välttämättä pysty itse asioimaan siellä, kun ei ole näitä sähköisiä keinoja tunnistautua. Pitäisin erittäin tärkeänä, että edelleen se helppomuotoisuus Kelan parissa asiointissa olisi mahdollista. 2,2 miljoonaa vastattua puhelua on äärettömän hyvä asia, mutta myös jatkossa on tärkeää, että ikääntyneet saavat neuvoja ja apua.

Nostaisin esille myös huoltajan mahdollisuuden asioida yli 10-vuotiaan alaikäisen puolesta. Kertomuksen mukaan noin 65 prosenttia terveydenhuollon organisaatioista kykenee tämän toiminnallisuuden tarjoamaan, mutta pitäisin erittäin tärkeänä, että tämä laajenisi entisestään, jotta myös vanhemmilla olisi mahdollisuus tarkkailla sieltä Omakannasta niitä lapsiin liittyviä tietoja.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Ja sitten haluan nostaa esille vielä sen, että mikäli tulee jotakin ongelmaa, esimerkiksi ongelmia saada tietoa omista asioistaan, niin mitään väärinkäytöksiä tietojen saamiseen ei liittyisi vaan pidetään huoli siitä, että myös turvallisuus ja henkilötiedot säilyvät. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu, poissa. — Edustaja Sarkomaa.

17.15 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos Kelan edellisen kauden valtuutettujen varapuheenjohtaja Ilmari Nurmiselle tämän kertomuksen esittelystä.

Haluan sanoa, että tämä Kelan kertomus on erittäin tärkeä. Kansaneläkelaitos on suoraan eduskunnan alainen, itsenäinen sosiaaliturvalaitos, ja me kansanedustajat valvomme Kelan toimintaa. Siihen eduskunta asettaa valtuutetut, mutta koko eduskunta valvoo Kela, ja tämä vuosittain annettava kertomus on todella tärkeä. Kun tätä kertomusta käsitellään eduskunnassa, sehän meidän menettelyjemme mukaan menee vastuuvaliokuntaan, sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, mutta joinain vuosina se on lähetetty myöskin tarkastusvaliokuntaan. Pitäisin tärkeänä, että tähän kertomukseen paneudutaan niin, että myöskin laajempi joukko sitä käsittelee ja tämä esimerkiksi tarkastusvaliokuntaan menisi.

Sen lisäksi on tärkeää, kun tätä sisältöä arvioidaan, että arvioitaisiin myöskin tätä kertomuksen muotoa. Täällä edustaja Juvonen totesikin, että tämä on kehittynyt paljon. Niin onkin, me valtuutetut olemme paljon tehneet työtä, että se on informatiivinen, mutta on tärkeää, että vuosittain katsotaan, uusi eduskunta katsoo, onko se riittävä, onko kertomuksessa sellaiset tiedot, että eduskunta voi sen valvontatyön kunnolla tehdä.

Ja viestinä sitten maan hallitukselle: Täällä edustaja Nurminen totesi, että meillä oli parlamentaarinen työryhmä, jossa me arvioimme Kelan lainsäädäntöä, joka on kovin jälkeenyttä. Oli harmillista, ettei tuo yksimielinen esitys Kela-lainsäädännön uudistamisesta edennyt viime hallituksen aikana, mutta tiedän, että ministeri Sarkkinen laittoi valmistelua eteenpäin, ja nyt on tärkeää, että tämä hallitus tuo nuo lakiuudistukset eduskuntaan, koska meidän vastuullamme on se, että Kelan lainsäädäntö, hallinnon lainsäädäntö, on ajan tasalla.

Aivan erityisesti pidän tärkeänä sitä, että Valtiontalouden tarkastusvirasto saa oikeuden suorittaa Kelaan kohdistuvaa ulkoista ja riippumatonta tarkastusta — nythän se ei lain mukaan ole mahdollista. Tämä lakimuutos tehostaisi Kelan toimintojen tuloksellisuuden, tarkoituksenmukaisuuden ja vaikuttavuuden tarkastusta. Tosiaan tämä esitys oli myöskin siinä yksimielisessä parlamentaarisen työryhmän esityksessä, jonka me teimme viime kaudella. Todellakin alleviivaan tässä, että uuden hallituksen ohjelmaan on kirjattu, että Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia uudistetaan parlamentaarisen työn pohjalta, ja todellakin kiritän hallitusta siinä, että lakiesitykset saataisiin tänne ajoissa, jotta tämä asia saataisiin kuntoon.

Mitä siellä sitten on? Siellä on paljon ajanmukaista, muun muassa se, että Kelan valtuutetut valitsisivat pääjohtajan Kelan hallituksen esityksestä, eli vastuu ja valtasuhteet tulisivat nykyaikaan, ja se, että myöskin pääjohtajan ja johtajien virat muutettaisiin määräaikaisiksi, etteivät ne olisi eläkevirkoja niin kuin nyt. Tässä mainitsen muutamia esityksiä, [Puhemies koputtaa] eli kaiken kaikkiaan tuo laki on aikansa elänyt.

Ihan lopuksi sanon, että Kansaneläkelaitos toimeenpanee ihan jokaiselle suomalaiselle tärkeitä asioita vauvasta vaariin. Haluan kiittää Kelan henkilöstöä, ja on tärkeää, että me huolehdimme Kelan toimintaedellytyksistä ja riittävästä voimavaroista. Eli kiitokset vielä

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Kelan henkilöstölle, vaikeassa tilanteessa on toimittu: on koronaa, on Venäjän hyökkäyssotaa.

Ja ihan lopuksi vielä se, että kun me säädämme lakia, niin on tärkeää, että on riittävä siirtymäaika. Eli kun Kela toimeenpanee lainsäädäntöä, jota me säädämme, niin on tärkeää, että on riittävä toimeenpanoaika, että Kela ehtii laittaa järjestelmät kuntoon ja ihmiset saavat ne etuudet, joita eduskunta on säätänyt, ajallaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Muistuttaisin edustajia, että kolme minuuttia voi puhua paikaltaan ja sen jälkeen täytyy siirtyä tänne puhujapöytäntöön. — Seuraavaksi edustaja Joona Räsänen.

17.19 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kiitän Kelan valtuutettuja tästä toimintakertomuksesta. Laaja paketti, jonka lukeminen kyllä meille kaikille avaa hyvin tätä vaativaa ja isoa kokonaisuutta, jonka ympärillä Kelan valtuutetut ovat viime vuonnakin työskennelleet.

Puutun ainoastaan yhteen asiaan, ja se on oikeastaan asia, mistä varmaan Kelan valtuutetutkin jokaisena vuonna ovat paljonkin keskustelua käyneet, eli perustoimeentulotuki ja sen maksatus. Sehän on ollut kuuma peruna siitä asti, kun aikoinaan 2017 päätettiin, että tämä maksatus Kelalle siirtyy, ja niin kuin muistamme, tähän ei ole aina mennyt niin kuin Strömsössä: alkuvaiheessa perustoimeentulotuen maksatukseen liittyi paljonkin haasteita, jotka onneksi sittemmin ollaan pystytty taltuttamaan ja huolehtimaan siitä, että he, jotka tätä viimesijaista etuutta tarvitsevat, sen myös saavat.

Panin ilokseni merkille, arvoisa puhemies, että täällä Kelan valtuutettujen kertomuksessa myös hyvin kuvataan sitä, että useammassakin kokouksessa tätä kokonaisuutta on käyty läpi, ja se on varsinkin ymmärrettävää tilanteessa, jossa esimerkiksi viime vuonna elinkustannukset ovat kohtuuttomasti nousseet, mikä on näkynyt myös perustoimeentulotuen osalta.

Arvoisa puhemies! Ehkä tähän loppuun vielä asia perustoimeentulotuen osalta, joka ei sinänsä sitten liity kyllä Kelan valtuutettujen toimintaan vaan ehkä meidän kaikkien lainsäätäjien toimintaan, ja se liittyy perustoimeentulotuen rahoituksen maksuvastuuseen. Edelleenhan on se tilanne, että rahoitusvastuusta osa on kunnilla, vaikka tosiasiallisesti välineet ovat siirtyneet hyvinvointialueille, ja toivoisi, että käynnistyisi jonain päivänä keskustelu siitä, olisiko mahdollista, että tämä maksatusosuus, joka edelleen kunnilla on, siirrettäisiin joko hyvinvointialueille tai ratkaistaisiin jotenkin muuten. Se olisi siinäkin mielessä perustellumpaa, koska todella nämä välineet esimerkiksi sosiaalipalveluiden osalta siirtyivät nyt sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueille. Ymmärrän, arvoisa puhemies, että tämä ei kovin helppo asia ratkaistavaksi ole ottaen huomioon hyvinvointialueidenkin rahoitushaasteet, joista vaikkapa äsken kyselytunnillakin monesti puhuimme.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan kiitän todella Kelan valtuutettuja tästä hyvästä toimintakertomuksesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

17.22 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Tässä Kelan toimintakertomusta kun käsittelemme, niin tuli tuossa mieleen, että olisipa kiva seuraavan kerran tai vaikka sitä seuraavan kerran nähdä jossakin vaiheessa omaishoidon tukikin tässä samassa kirjassa, ja nythän

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

on järkevästi otettukin jo menemään eteenpäin tätä asiaa. Se voisi jossain vaiheessa olla vaikka sillä tavalla, että Kela hoitेलisi omaishoidon tuen asiat, ja silloinhan se olisi paljon tasapuolisempi. Nythän ne omaishoidon tuen asiat vaihtelevat eri alueilla kovastikin, mutta jos ne olisivat Kelan hoidettavana, se olisi varmasti paljon tasapuolisempi ja voisi olla helpompikin koko Suomen kattavasti hoitaa. Toivon, että jossain vaiheessa tosiaan edetään siihen ja saadaan se tänne Kelan valtuutettujen kirjaan myös näkyville. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

17.22 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää edustaja Sarkomaata hyvästä puheenvuorosta, ja olen itsekkin tarkastusvaliokunnan uutena jäsenenä sitä mieltä, että miksi Kelan kertomus ei voisi olla siellä tarkastusvaliokunnassa myös, koska täällä on todellakin isoja tarkasteltavia ja seurattavia asioita, vaikuttavuutta ja tavoitteita ja toimintaa, millä tavalla asiat Suomessa etenevät ja miten Kela toimii. Siinä mielessä oli erittäin hyviä havaintoja, ja pidän tärkeänä kyllä, että tällaisia kertomuksia, jotka ovat näin merkittäviä, käsiteltäisiin laajasti täällä eduskunnassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

17.23 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tosiaankin nyt Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomusta vuodelta 2022, jonka edustaja Nurminen tässä hyvin edellä meille esitteli. Aivan kuten kokeneemmat kollegat tässä aiemmin keskustelussa totesivat, kyse on erittäin tärkeästä kertomuksesta. Ehkä tämä tämäniltainenkin istunto ja asian käsittely kertoo siitä, minkä minäkin uutena edustajana olen hyvin varhaisessa vaiheessa oppinut: että aina tämän salin osallistujamäärä keskusteluihin ei kerro siitä, kuinka tärkeästä asiasta on kysymys. Tässä se näkyy, eli asia on tärkeä, vaikka meitä kollegoja ei valtan paljon tänään tässä käsittelyssä olekaan. Itse ajattelin niin, että kun olen uusi edustaja ja syvennyn näihin uusiin asioihin, niin jään kuuntelemaan tätä arvokasta keskustelua ja niitä huomioita, joita kokeneemmilta kollegoiltakin on tässä jo esiin tullut.

On myöskin syytä pohtia, miten me tämän talon seinien sisällä voisimme laajentaa sitä käsittelyä, mitä tällaiset kertomukset osakseen saavat. Näissä on tärkeää asiasisältöä ja mahdollisuus tehdä laajoja johtopäätöksiä siitä, miten asiat voitaisiin jatkossa hoitaa paremmin, ja siihen myös nämä lähetekeskustelut ovat arvokkaita. Kysymys siis kuuluu, miten tämä kertomus voisi saada vielä painokkaamman käsittelyn, jotta nämä monet huomiot tulisivat hyötykäyttöön.

Mainitsen yhden seikan vielä, ennen kuin puheenvuoroni lopetan, nimittäin edustaja Sarkomaan hyvän puheenvuoron. Itsekin pohdin tätä kertomusta lukiessani, miten nimenomaan tämä Valtiontalouden tarkastusviraston toimivallan laajentaminen voisi toteutua ja voisivatko siinä asiat edetä sillä tavalla, kuten edustaja Sarkomaakin esitti hyvässä puheenvuorossaan.

Edustaja Reijosella oli myöskin ansiokas puheenvuoro siitä, voitaisiinko omaishoidon tukea jatkossa käsitellä osana tätä kertomusta. Sekin antaa aihetta pohdintaan, ja sille haluan tuen myöskin ilmaista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkomaa.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

17.25 **Sari Sarkomaa kok:** Kunnioitettu puhemies! Totean vielä sen, että tässä Kelan valtuutettujen kertomuksessa nostetaan esille niitä asioita, joihin valtuutetut ovat kiinnittäneet toimintakaudellansa huomiota, ja niitä asioita, jotka ovat Kelan vastuulla, eli se rajaa sitä.

Mutta haluan nostaa yhden asian nopeasti, etten ylitä aikaani. Kun oli tuo parlamentaarinen työryhmä, jossa me teimme yksimielisen esityksen — olin itsekkin sen jäsenenä kokoomuksen edustajana varapuhemies Risikon kanssa — niin me ehdotimme uutta parlamentaarista työryhmää pohtimaan Kelan valtiosääntöoikeudellista asemaa ja sen sääntelyn tarkistustarpeita, että niitä arvioitaisiin ja tehtäisiin mahdollisia muutosesityksiä. Tässä tietenkin vahva viesti lähtee maan hallitukselle mutta ehkä myöskin eduskuntaryhmien puheenjohtajille, koska Kela on eduskunnan alainen laitos ja on tärkeää, että eduskuntaryhmät ovat tässä aktiivisia, että me saataisiin tämä arvio. Onko tätä päivää, että meillä on suoraan eduskunnan alainen laitos, vai tarvittaisiinko lisää esimerkiksi ministeriöiden valvontaa ja ohjausta, niin kuin osin tuossa yksimielisessä raportissa viitattiin, mutta tähän me emme ottaneet kantaa. Muistutan tässä nyt itseäni ja kaikkia ryhmiä, että tuo parlamentaarinen työryhmä pitäisi asettaa.

Myöskin nostan esille — viime kaudella Riikka Slunga-Poutsalo ansiokkaasti toimi Kelan valtuutettujen puheenjohtajana, itse olin aikaisempana kautena puheenjohtajana — sen huomion, mikä on tullut siitä, että on tärkeää, että tieto kulkee kaikkiin eduskuntaryhmiin. Kaikilla eduskuntaryhmillä ei ole valtuutettuja, ja Kela on kuitenkin hyvin tärkeä asia, ja me yhdessä valvomme sitä. Sen takia tämä kertomus on erittäin, erittäin tärkeä.

Mutta tämän uuden parlamentaarisen työryhmän asettamisen haluan tässä tosiaan nostaa vielä esille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

4. Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2022

Kertomus K 15/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tiedusteluvalvontavaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa. Edustaja Kiuru.

Keskustelu

17.28 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Julkisen vallan vastuulla on suomalaisten turvallisuuden takaaminen. Muuttuneessa turvallisuuspoliittisessa ympäristössä se on entistä vaativampi ja tärkeämpi tehtävä.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Tiedustelulainsäädäntömme tuli voimaan 2019. Kokonaisuuteen kuului sotilastiedustelua, siviilitiedustelua ja tiedustelutoiminnan valvontaa koskevia muutoksia. Uusi lainsäädäntö oli viesti demokraattisen päätöksentekomme toimivuudesta kansallista turvallisuutta koskevissa kysymyksissä. Tavoitteena on hankkia tietoa ylimmän valtiojohtomme päätöksenteon tueksi, jotta suomalaisten turvallisuus voidaan kaikissa tilanteissa varmistaa.

Toisaalta tiedustelulainsäädännön hyväksyttävyyys vaatii tiukkaa lainsäädännön noudattamista ja myös valvontaa. Virheitä ei saa tulla, ja jos tulee, niihin on puututtava välittömästi. Yksityisyydensuoja on vahva perusarvo, ja viranomaisten laajat toimivaltuudet voivat väärinkäytettynä vaarantaa kansalaisten yksityiselämän suojaa ja viestien salaisuutta. Valtuuksia on käytettävä lain rajaamia reunaehtoja kurinalaisesti noudattaen. Suomeen on käsittäkseni kehitymässä hyvä tiedustelukulttuuri.

Tiedusteluviranomaisten tärkeä valvoja on tiedusteluvalvontavaltuutettu, jonka vuosikertomusta vuodelta 2022 nyt käsittelemme. Tiedusteluvalvontavaltuutettu Kimmo Hakonen toteaa kertomuksen johdannossa: ”Kansallisen turvallisuuden suojaamisessa on meillä kyse viime kädessä oikeusvaltion, kansanvaltaisen yhteiskuntajärjestyksen sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamisesta.”

Nato-jäsenyytemme myötä Suomen tiedusteluviranomaisten kahdenvälinen yhteistyö liittokunnan muiden jäsenvaltioiden tiedusteluviranomaisten kanssa syvenee. Samoin Suomen viranomaisten yhteistoiminta Naton eri rakenteiden kanssa lisääntyy. Vastuu lisääntyy myös tiedusteluvalvontavaliokunnalla, joka vastaa tiedustelutoiminnan parlamentaarisesta valvonnasta.

Arvoisa rouva puhemies! Tiedusteluvalvontavaliokunta ja eduskunta ovat huomioineet aikaisempien kertomusten havainnot. Myös hallitusohjelmassa on lukuisia tiedusteluun ja tiedustelulainsäädäntöön liittyviä kirjauksia. Hyvääkin lainsäädäntöä pitää päivittää, kun kokemusta on saatu riittävästi ja kun olosuhteet muuttuvat.

Pienen huolen esitän siitä, että parlamentaariseen valvontaan tulee vaalivuosina kohtuuttoman pitkä tauko. Tiedusteluvalvontavaliokunta kokoontui edellisen kerran helmikuun lopulla, jonka jälkeen tulivat eduskuntavaalit, hallitusohjelmaneuvoittelut ja sitten kesätauko. Uutta valiokuntaa ei ole vielä nimitetty ainoana valiokuntana eduskunnasta. Aikaa on kulunut edellisestä kokouksesta jo puolisen vuotta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

17.32 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan on kyettävä torjumaan kaikissa olosuhteissa kansallista turvallisuutta vaarantavia uhkia. Siitä voimme varmasti olla kaikki samaa mieltä tässä salissa. Jotta viranomaiset pystyisivät torjumaan näitä uhkia tehokkaasti, täytyy viranomaisilla olla käytössään riittävät tiedusteluvaltuudet. Tämän tosiasian nojalla Suomessa hyväksyttiin vuonna 2019 kattava tiedustelulainsäädäntö täällä eduskunnassa. Sellaista ei Suomella vielä tätä ennen ollut olemassa vastaavassa laajuudessa. Kun tänään käsittelemme tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomusta vuodelta 2022, on paikallaan todeta myös muutama tosiseikka tiedustelulainsäädännön valmistelusta. Suomehan oli jäämässä jälkeen kumppanimaistaan lainsäädännön ajantasaisuudessa, ja siksi tiedustelulainsäädäntö päädyttiin valmistelevaan ja säätämään. Kyse oli merkittävästä parlamentaarisesta ponnistuksesta. Sen laajuutta kuvaa se laaja tuki, jolla lainsäädäntö lopulta vuonna 2019 tässä salissa hyväksyttiin. Ajantasaisen tiedustelulainsäädännön valmistelu ja

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

hyväksyminen laajalla parlamentaarisella tuella on hyvä osoitus siitä, että turvallisuuden ollessa kyseessä yhteistyöhön kyllä pystytään ryhmien välillä. Näin tulee olla jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Eurooppalainen turvallisuusympäristö muuttui dramaattisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan viime vuonna. Näin jälkeensä arvioituna siviili- ja sotilastiedustelulainsäädäntö tehtiin meillä Suomessa kuin kreivin aikaan. Muuttunut turvallisuusympäristömme korostaa edelleen ajantasaisen tiedustelulainsäädännön tarvetta. Nyt voidaan todeta, että lainsäädäntö on osoittautunut pääsääntöisesti toimivaksi. Tiedustelulainsäädännön ajantasaisuudesta Suomessa on kuitenkin jatkuvasti huolehdittava, jotta turvallisuusympäristön muuttuessa kyetään vastaamaan myös uudenlaisiin kansallisen turvallisuuden ughiin, uhat kun tuppavat muuttamaan muotoaan jatkuvasti. Tiedustelulainsäädännön osalta on syytä todeta myöskin se tosiasia, että aivan yhtä tärkeää — niin tärkeä kuin ajantasainen lainsäädäntö onkin — on myös huolehtia siitä, että tiedustelun valvonta pysyy ajan tasalla. Säädetäessä tiedustelulainsäädäntöä eduskunnassa sosiaalidemokraatit korostivatkin juuri valvonnan merkitystä. Oli tärkeää varmistaa, että valvonnan resurssit tulevat turvatuiksi. Samalla oli tärkeää varmistaa se, että valvonta on täsmällistä ja tarkkarajaista. Laki ei saa mahdollistaa, kuten se ei mahdollistakaan, yleistä kohdentamatonta massavalvontaa missään tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt neljättä tiedusteluvalvontavaltuutetun vuosikertomusta. Tämä vuosikertomus auttaa osaltaan siinä työssä, jota eduskunnan on tehtävä tiedustelulainsäädännön pitämiseksi ajan tasalla. Odotan mielenkiinnolla kertomuksen valiokuntakäsittelyä ja niitä huomioita, joita valiokunnat mahdollisesti tekevät tiedustelulainsäädännön kehittämisen tarpeista kertyneiden kokemusten perusteella.

Näin puheenvuoroni päätteeksi haluan myöskin kiittää tiedusteluvalvontavaltuutettua laajasta ja ansiokkaasta kertomuksesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

17.36 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Maamme tiedustelulainsäädäntö tuli voimaan 1. kesäkuuta 2019 — voisi sanoa, että aivan viimeisellä hetkellä. Tämän jälkeen meidän turvallisuusympäristömme on ollut rajussa myllerryksessä, ja myös tiedustelutoiminta meitä kohtaan ja erilaiset hyökkäykset ovat kasvaneet ennen muuta Venäjän hyökkäyssodan käynnistyttyä Ukrainassa. Pitää muistaa, että ei Venäjä luonnollisestikaan ole ainoa valtio, joka tätä toimintaa harrastaa. Sitä tekevät lukuisat muutkin maat, ja on tärkeää, että meillä on ajantasainen lainsäädäntö.

Tiedustelua koskeva lainsäädäntö on parantanut meidän viranomaisten kykyä suojata maamme kansallista turvallisuutta. Tiedustelutoiminta on siis suojelupoliisin toteuttamaa siviilitiedustelua, Puolustusvoimien tiedusteluviranomaisten, Pääesikunnan ja Puolustusvoimien tiedustelulaitoksen toteuttamaa sotilastiedustelua, ja tällä hankitaan siis tietoa maamme kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sekä tuetaan muun muassa valtion ylimmän johdon päätöksentekoa.

Tässä keskustelussa edustaja Kiuru, joka on ollut mukana tiedusteluvalvontavaliokunnassa ensimmäisellä vaalikaudella, nosti muutamia huomioita esille. Tiedusteluvalvontavaltuutettu Kimmo Hakonen valvoo siis tätä suojelupoliisin, Pääesikunnan tiedusteluosaston ja Puolustusvoimien tiedustelulaitoksen toimintaa, ja hänellä on tämän tehtävän kautta pääsy kaikkiin suojelupoliisin ja sotilastiedustelun salaisimpiin tietoihin. Tuo Hakosen työ

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

on tietysti se kaikista keskeisin tässä valvontatyössä, ja on hyvä todeta, että tämä valvonta on tietysti ollut katkeamatonta. Mutta edustaja Kiuru nosti ihan aiheellisesti esille tämän tiedusteluvalvontavaliokunnan tilanteen, ja edellisestä kokouksesta hän kertoi kuluneen noin puoli vuotta nytten. Vaalien jälkeen ei maahamme ole vielä asetettu uutta tiedusteluvalvontavaliokuntaa, ja voisi miettiä — ja ehkä noston tässä vähän edustaja Kiurua tukien pohdintaan sitä — pitäisikö etsiä ratkaisu, millä myös tämä vaalien jälkeinen aika voitaisiin ratkaista. Meillähän tehtiin eduskunnassa itse asiassa vähän yhteisellä sopimuksella tiettyjä toimenpiteitä liittyen esimerkiksi nimenomaan näihin turvallisuuteen liittyviin valiokuntiin, ulkoasiainvaliokuntaan, puolustusvaliokuntaan, oliko myös hallintovaliokuntaan, en muista, mutta ainakin näihin kahteen etsittiin saman tien pääasiassa niitä henkilöitä, jotka olivat vaaleissa onnistuneet uusimaan valtakirjansa eduskuntaan. Eli saatiin tietynlaista jatkumoa tähän päätöksentekoon ihan sen takia, että turvallisuusympäristössämme oli tapahtunut nopeita muutoksia ja täytyy varautua myös päätöksenteon näkökulmasta kaikkeen mahdolliseen. Silloin voisi miettiä, löytäisimmekö me tähän tiedusteluvalvontavaliokunnan toimintaan jonkun vastaavan järjestelmän. Ymmärrän sen, että se edellisellä vaalikaudella valittu valiokunta ei luonnollisestikaan vaalien jälkeen enää toimintaansa voi jatkaa, mutta pitää löytää joku keino, että ei vaalien jälkeen enää ainakaan kuukausia mene tässä uuden tiedusteluvalvontavaliokunnan voimaansaamisessa.

Arvoisa puhemies! Säädöspohjaa on tärkeää kehittää varmasti jatkossakin ja ennen muuta huomioida myös sellaiset toimintaympäristön muutokset, jotka eivät ole ainakaan helpolla ennakoitavissa, ja toisaalta varmistaa oikeusturvan toteutuminen ja tiedustelutoiminnan valvonnan ajantasaisuus. Tämä nousi itse asiassa esille jo heti ensimmäisessä vastaavassa asiakirjassa, joka eduskunnan käsittelyssä oli. Strategista ohjaus- ja valvontatoimintaa tulee kehittää ja varmistaa oikea-aikainen tiedonkulku valtion ylimmälle johdolle ja viranomaisille ja varmistaa se, että tämä tiedonkulku on aukotonta myös vaalien jälkeisenä aikana. Näin se on ollutkin, siitä ei ole kyse, vaikka tiedusteluvalvontavaliokunta ei olekaan käytössä ollut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

17.42 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Sain toimia tiedusteluvalvontavaliokunnan puheenjohtajana viime kauden. Se oli kunniatehtävä siltäkin osin, että se oli koko tiedusteluvalvontavaliokunnan ensimmäinen valiokunta, joka siviili- ja sotilastiedustelulainsäädännön perustamisen jälkeen tähän maahan perustettiin. Erilaisia toimintatapoja ja menetelmiä lähdettiin valiokunnan toimesta viemään eteenpäin, ja nyt kun käsittelyssä on neljäs tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus, on hyvä hetki hieman katsoa taaksepäin.

Sanon kuitenkin sen, että valtuutetun kertomus osoittaa jo sen, että tiedustelulait ovat täydessä käytössä, ja lakien osalta on tehty jo moniakin havaintoja — toisaalta niiden toimivuudesta mutta tietenkin myös tarkkarajaisuudesta ja erityisen paljon ajantasaisuudesta.

Tämä tiedustelutoiminnan valvonta on laajapohjaista, ja valvontaketjuun osallistuu virkamiehiä tiedusteluvalvontavaltuutetun lisäksi laajasti. Voin sanoa, että tämä valvontaketju on virkamiesten tasolta, laillisuusvalvonnan osalta, hyvin rakennettu, hyvin laaja ja kattava, mutta on tietenkin puutteitakin, tai kehittämisalueita. Tässä tuli yksi asia esiin, jonka haluan myös nostaa esiin, ja se on tämä parlamentin puoli tässä valvonnassa. Eli tiedusteluvalvontavaliokunnan tehtävänähän on valvoa tiedustelutoiminnan asianmukaisuutta ja

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

tarkoituksenmukaisuutta ja tiedustelutoimintaa perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta, muun muassa vaikkapa viestintäsalaisuuden näkökulmasta.

On toisaalta ymmärrettävää, että myös täällä eduskunnan puolella meillä on omanlaiset aikataulut. Hallituksen pystyyn nostaminen nyt viime kevään vaalien jälkeen kesti kohutuullisen pitkään, tuonne juhannukseen asti, mutta meidän parlamentin jäsenten, edustajien, tehtävänä on varmistaa se, että valiokuntatyöskentely lähtisi käyntiin mahdollisimman nopeasti ja se kattaisi niitä tarpeita, joita varten valiokunta on pystyyn asetettu. Yhdyn tässä jo aikaisemmin käytettyihin puheenvuoroihin siitä, että on osaltaan kestävämpi, että puoli vuotta edellisen valiokunnan päättymisen jälkeen ollaan vielä tilanteessa, että tiedusteluvalvontavalio-kuntaa ei ole nimetty, se ei ole aloittanut työtään, mutta taas toisaalta kansalaisille haluan sanoa sen, että meidän valvontajärjestelmä toimii edelleenkin meidän laillisuusvalvonnan puolesta. Mainitsin jo tiedusteluvalvontavaltuutetun, mutta tähän valvontaketjuun kuuluu useita toimijoita oikeuskanslerista alkaen, eduskunnan oikeusasiamies ja niin edelleen. Mutta tässä on siis parlamentin syytä katsoa peiliin, ja tietenkin toivotaan, että tämä asia saadaan nyt asianmukaiseen järjestykseen mahdollisimman nopeasti.

Ehkä vielä lopuksi voisin sanoa sen, että myös tämän tiedusteluvalvontavaltuutetun havaintojen osalta, useamman jo käsitellyn kertomuksen osalta, ja myös tämän kertomuksen osalta erityisesti, on syytä alkaa siirtää katsetta myös Nato-jäsenyyden mukanaan tuomiin erityisiin tarpeisiin. Vaikka nyt käsitellään kertomusvuotta 22, on hyvä ehkä tehdä huomioita kertomusvuoden 22 osalta myös niistä keskeisistä osista, jotka tulevat sitten vuoden 23 aikana käytäntöön, ja ovat jo tulleetkin. Yksi osa siinä on tiedustelutoiminnan laajentuminen myös sotilas- ja puolustusliitto Naton jäsenmaiden kanssa sekä tämä maailmanpoliittinen tilanne, joka Venäjän raakalaismaisen Ukrainan-hyökkäyssodan jälkeen on lisännyt myös tätä turvallisuustarpeen kattamista, viranomaisten toimin tietenkin mutta myös meidän kansalaisten oman aktiivisuudenkin toimin.

Joten odottaen, että tiedusteluvalvontavalio-kunta aloittaa työnsä ja pääsee käsittelemään tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksen, toivon tämän keskustelun siten jatkuvan siinä vaiheessa, kun valiokunta tästä kertomuksesta oman mietintönsä tekee ja tuo tähän saliin ne havainnot.

Tältä osalta ei muuta. Toivon, että pääsemme näiden turvallisuusasioiden kanssa tässä salissa yhdessä eteenpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joona Räsänen.

17.47 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Aluksi on hyvä aloittaa tästä asiasta, joka täällä niin edustaja Heinosen kuin myös edustaja Karin puheenvuorossa nousi esille, eli-kä kyllä varmasti meidän parlamenttina tulisi pystyä nimittämään tiedusteluvalvontavalio-kunta hieman nopeammin kuin se nyt tapahtuu. Kun muidenkin valiokuntien osalta ollaan pystytty huolehtimaan siitä, että voidaan vakuuttua, että kansalliseen turvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat myös täällä parlamentin osalta hyvissä käsissä, niin voisi kuvitella, että se onnistuisi myös tässäkin. Toki täytyy sen verran ehkä kehaista valiokunnan entistä puheenjohtajaa, että siinä vaiheessa ne varsinkin olisivat hyvissä käsissä, jos edelleen edustaja Kari jatkaisi valiokunnan puheenjohtajana.

Arvoisa puhemies! Puutun oikeastaan vain muutamaan asiaan tässä kertomuksessa, ja ensimmäinen liittyy siihen, että muistan, että kun aikoinaan tätä tiedustelulainsäädäntöä käsiteltiin, niin keskeisimmät huomiothan täällä täysistuntosalissakin liittyivät oikeastaan

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

kahteen asiaan: siihen, miten samalla voidaan taata meidän turvallisuutemme kaikissa tilanteissa viranomaisten toimivaltuuksia lisäämällä, mutta myös siihen, millä tavalla hoidetaan myös näiden uusien toimintavaltuuksien myötä tuleva uusi valvonnan tarve, niin parlamentaarisesti kuin myös viranhaltijaorganisaation osalta, koska kyseessä on perusoikeudet, sekä kansallinen turvallisuus että myös perusoikeudet yksilöiden näkökulmasta. Hienolla tavalla siinä lainsäädännössä silloin pystyttiin yhdistämään nämä kaksi asiaa, ja tästä yhtenä konkreettisenä esimerkkinä on nyt tämä valtuutetun kertomus, jota aina pääsemme käsittelemään myös täällä täysistuntosalissa ja johon myös valiokunnat ottavat kantaa ja käyvät sen osaltaan läpi. Tällä huolehditaan siitä, että todella uudetkin, laajemat toimivaltuudet ovat myös valvonnan piirissä, ja tällä voidaan myös ehkäistä mahdollisia väärinkäytöksiä, ja tätä pidän erityisen tärkeänä.

Arvoisa puhemies! Tässä valtuutetun kertomuksessa tuli hyvin myös esille, että varmaan jatkossakin meillä on lainsäädännön puolella tarpeita tehdä erilaisia kehittämistoimenpiteitä, mitkä varsinkin liittyvät sitten tähän digitaaliseen toimintaympäristöön, jonka osalta meidän nykyinen lainsäädäntö on ehkä jonkun verran jo pirstaleinen, ja on varmaan tarvetta täällä sitten erilaisten selvitysten pohjalta muutoksia saada aikaan ja sitä kautta myös lainsäädännöllisesti hieman parantaa tilannetta. Katson, että tähän asiakokonaisuuteen myös valtuutettu oli omassa kertomuksessaan ottanut kantaa.

Arvoisa puhemies! Totean, että näidenkin huomioiden pohjalta, joita valtuutettu on esille nostanut, meidän tiedustelulainsäädäntö toimii erityisen hyvin, ja tästä on hyvä jatkaa myös toiminnan kehittämistä siten, että kaikissa tilanteissa huolehdimme kansalaisten turvallisuudesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

17.50 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Vuonna 2019 hyväksytty tiedustelulainsäädäntö tosiaanakin toi mukanaan myös uuden valiokunnan tänne eduskuntaan, kuten täällä on tänään useammankin kerran mainittu, eli tiedusteluvalvontavalioikunnan. Sen työkentelyhän ei juuri näy isosta merkityksestään huolimatta julkisuuteen kovinkaan paljon, ja siitä ei paljonkaan puhuta, mutta valiokunnalla on erittäin tärkeä rooli tiedustelulainsäädännön toimivuuden ja valvonnan ajantasaisuuden arvioinnissa. On syytä kyllä ottaa vakavasti se viesti, joka tänään on tästä salista kuultu, että miten saisimme vaalien jälkeen nopeammin tämän valiokunnan nimitettyä, koska kyllä sillä tehtävää varmasti riittää aivan yhtä ripeällä aikataululla kuin esimerkiksi muillakin valiokunnilla.

Meillä on täällä salissa keskustelussa mukana myös valiokunnan aiempi, ensimmäinen puheenjohtaja, edustaja Kari, arvostettu kollegamme, ja haluaisin ehkä tässä aikataulun salliessa kysyäkin edustaja Karilta: Miten te näette oman kokemuksenne valossa tämän valiokunnan toimivuuden? Onko se lähtenyt liikkeelle tavalla, jota odotettiin tätä lainsäädäntöä valmisteltaessa? Tähän olisi mielenkiintoista kuulla kollegalta kommentti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Seuraavaksi edustaja Anna-Kristiina Mikkonen.

17.51 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi haluan osoittaa tueni edustajien Kari, Räsänen Joona sekä Peltonen puheenvuoroille. Oikein hyviä asioita toivat edustajat tässä keskustelussa jo esille.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Ylipäätään tiedustelutiedon merkitys on kasvanut tässä verkostoituneessa maailmassa. Tiedustelulainsäädäntö on osoittautunut tähän mennessä pääsääntöisesti hyvin toimivaksi, mutta näin tulee olla myöskin jatkossa. Näiden hybridiuhkien aikana meidän on huolehdittava siitä, että tiedustelulainsäädännön ajantasaisuudesta on jatkuvasti huolehdittu. Turvallisuusympäristö muuttuu koko ajan, ja uudenlaisiin kansallista turvallisuutta vaarantaviin uhkiin on meidän kaikkien varauduttava.

On ylipäätään tärkeää varmistaa se, että valvonnan resurssit ovat riittävät. Viranomaisten suorituskyvyn tulee olla muutenkin kaikilta osin toimintaympäristön vaatimalla tasolla, ja osaamiseen on panostettava. Samoin tulee huolehtia tiedusteluvalvontavaltuutetun voimavarojen riittävydestä. Itsessään Nato-jäsenyys osaltaan laajentaa Suomen sotilallisen ja siviilitiedustelutoiminnan kenttää ja parantaa Suomen edellytyksiä tiedustelutoimintaan liittyvien tehtävien hoitamisessa.

Edelleen haluan osoittaa tukeni edustaja Karin ja edustaja Peltosen esille tuomaan tiedusteluvalvontavaliokunnan nimittämisen tärkeyteen eduskunnan parlamentaarisen valvontatoiminnan järjestämiseksi mahdollisimman nopeasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Toveri.

17.54 Pekka Toveri kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomella on erinomaiset sotilas- ja siviilitiedustelulait, jotka saatiin käyttöön viime hetkellä ennen Venäjän viimeisintä aggressiota. Lakeja tulee tietenkin vielä tarkentaa kokemusten mukaan. Lakien tukena meillä on yksi läntisen Euroopan tiukimmista valvontajärjestelmistä, ehkä tiukin, ja tämä on erinomainen asia, koska se lisää kansalaisten luottamusta viranomaisten toiminnan lainmukaisuuteen.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus osoittaa, että valvonta toimii. Viranomaiset seuraavat lakeja sekä tiedustelulakeja samalla, kun tiedustelulakeja ja valvontaa kehitetään hyvässä yhteistoiminnassa eri tahojen kanssa. Hyvä näin, koska kyseessä on tässä nykyisessä epävakaaassa turvallisuustilanteessa entistäkin tärkeämpi kokonaisuus kansallisen turvallisuuden kannalta.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksessa esitettyjä kehittämiskohteita kannattaa lukea tarkkaan, ottaa huomioon ja myös, kuten äsken mainittiin, resursoida riittävästi uusien vaativien tehtävien kasvaessa, jotta voidaan pitää valvontaa riittävällä tasolla. Vain riittävä ja ajankohtainen valvonta takaa kansalaisten luottamuksen tiedustelujärjestelmään, joka on erittäin tärkeä.

Edustaja Kari loi ensimmäisenä tiedusteluvalvontavaliokunnan puheenjohtajana erinomaisen toimintamallin ja luottamuksen sekä valvojien että valvottavien välille. Tälle on hyvä rakentaa. Ja kuten täällä on mainittu, tilanne, jossa meillä menee yli puoli vuotta, että ei ole parlamentaarista valvontaa käynnissä, on sellainen, jota jatkossa ei kannata hyväksyä, vaan tosiaan etsiä toimintatapamalleja, miten valvonta on jatkuvaa, koska tiedustelutoiminta on jatkuvaa myös jatkossakin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

17.56 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Haluan tässä yhteydessä myös kiittää entistä tiedustelupäällikköä, kenraalikansanedustaja Pekka Toveria yhteistyöstä, joka aloitettiin vuonna 2019 sotilastiedustelun kanssa, ja myös suojelupoliisia siviilitiedustelutoimija-

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

na yhteistyöstä, jota valiokunnassa on tehty, nimenomaan yhteistyöstä, se aina tehdään yhdessä.

Tässä edustaja Peltonen kysyi vähän palautetta tältä jo päättyneeltä vaalikaudelta, tiedusteluvalvontavaluokunnan ensimmäiseltä toimikaudelta. Tämä valiokuntahan on luonteeltaan sellainen, että valiokunnan työskentelystä ei juuri ulospäin kerrota. Toisin kuin eduskunnan monista muista valiokunnista, joista toreilla ja turuilla riittää kansalaiselle kerrottavaa, tästä valiokunnasta kerrottavaa on huomattavasti niukemmalti, koska lähtökohteisesti kaikki asiat, jotka valiokunnassa käsitellään, ovat salaisia — toisin kuin valiokunnissa yleensä, joissa kaikki asiat ovat julkisia, pois lukien ne, jotka valiokunta päättää salaisiksi nimetä. Mutta ehkä sen voi aina kertoa ja on syytäkin kertoa... Valiokunnan täytyy toimia myös ulospäin, ei ainoastaan sisäänpäin. Yksi osa on tämä tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus, joka kertoo pitkälti siitä valiokunnan toiminnasta. Mutta se, joka tuosta kertomuksesta jää kertomatta, on se parlamentaarinen yhteistyöhenki, se, että niin isoista kuin pienistä puolueista on edustajia tuossa valiokunnassa, ja se, että tuossa valiokunnassa ei ole erikseen hallitusta ja oppositiota, eivät ole erikseen hallituksen lainsäädäntövalmisteluvallan toimijat ja sitten toisaalta oppositio, joka eduskunnassa on tärkeä toimija opponoidessaan hallituksen esityksiä tarvittaessa. Tuossa valiokunnassa, joka on kooltaan eduskunnan pienin valiokunta, on joukko suomalaisia kansanedustajia, jotka paneutuvat tiedustelutoiminnan suurimpiin saloihin ja valvovat perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista, asianmukaisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta tiedustelutoiminnassa ja tekevät myös havaintoja siitä, kuinka kattavaa tiedustelutoiminta on, ja sen vaikuttavuudesta myös omia arvioita.

Kannustankin kyllä kollegoita, jotka vielä pohditte mahdollisesti hakeutumista tulevaisuudessa joihinkin valiokuntiin, joita eduskunnassa on, yhtenä vaihtoehtona myös tiedusteluvalvontavaluokuntaa. Se näyttää valiokunnan jäsenille sen todellisuuden, joka meidän ympärillämme on ja osin yhteiskunnan sisälläkin, niitä turvallisuuden kannalta ehkä huolestuttaviakin kehityskulkuja, mutta mikä ilahduttavinta, myös yhteiskunnan kykyä torjua erilaisia yhteiskuntajärjestykseen kohdistuvia uhkia, joita maailmassa valitettavasti näinkin päivinä paljon on. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otamme tähän keskustelupätkään vielä edustaja Immosen puheenvuoron, ja jos sen jälkeen tulee puheenvuoropyyntöjä, niin ne siirtyvät seuraavan käsiteltävän asian jälkeen. — Edustaja Immonen.

17.59 Tomi Immonen ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Kiitän tästä erinomaisesta raportista ja paketista — hieno näin ensimmäisen kauden kansanedustajille ja kelle hyvänsä, joka asiasta on kiinnostunut, ja itse asiassa jokaisen kansalaisen näkökulmasta jokaisen tulisi olla hiukan kiinnostunut.

Silloin kun tätä tiedusteluvalvontavaltuutetun tehtävää perustettiin, niin allekirjoittanut toimi vielä virkapuvussa, ja luonnollisesti siinä hiukan huolestuneena seurasin, että nyt laitetaan yksi virkamies virkamieslain, koko lain, velvoitteella tekemään työtä ja valvomaan turvallisuuden keskeisiä rakentajia, Puolustusvoimia ja suojelupoliisia. Pelko oli siitä, että jos tässä tämä yhteistyö ei ole tarpeeksi kivutonta, niin siinä on riski, että meillä on yksi virkamies valvomassa ja saattaa jopa hankaloittaa näiden kahden turvallisuuden rakentajan työtä, jotka tuossa aikaisemmin mainitsin. Ilolla tästä raportin pohjalta voin kumminkin todeta, että näiden neljän vuoden aikana on luotu hyvät toimintamallit ja tavat, jolloinka

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

päinvastoin kansalaisten tietoturvasta, tietosuojasta ja yksityisyydensuojasta huolehditaan ja samalla myöskin tuetaan näiden kahden viranomaisen ja turvallisuuden rakentajan työtä.

Kiitän tästä hienosta neljännestä vuosiraportista, ja itsekin ainakin aion perehtyä tulevaisuudessakin näihin kyseisiin raportteihin. Toivon myöskin, että tämä valiokunta saadaan piakkoin nimitettyä ja työhönsä, koska työ siellä on merkittävää ja ensiarvoisen tärkeää meidän kaikkien kannalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.01.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.09.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan tässä täysistunnossa aikaisemmin keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Peltonen.

18.09 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Karia perusteellisesta vastauksesta kysymykseeni koskien tiedusteluvalvontavaliokunnan toimintaa sen ensimmäisen kauden aikana, ensimmäisten vuosien aikana. Minusta se oli ansiokas vastaus huolimatta siitä, että nämä tiedusteluasiat, joita valiokunta käsittelee, eivät ole kovinkaan julkisia vaan salassa pidettäviä. Erityisen hienoa oli edustaja Karin vastauksessa kuulla siitä, että parlamentaarisen yhteistyön hyvä henki, jota nämä vaikeat asiat edellyttävät, on todella toteutunut siellä valiokunnassa ja hyvä yhteistyöhenki on vallinnut kaikkien ryhmien välillä.

Samalla, kun tässä edustaja Karia kiitän, uskallan heittää sellaisen toiveen meille kansanedustajille tässä salissa, että olisipa hienoa, että se sama henki, hyvä yhteistyöhenki, joka siellä tiedusteluvalvontavaliokunnassa on vallinnut, olisi vaikkapa pulloitettavissa ja siirrettävissä näiden muiden asioiden käsittelyyn, jotka myöskin ovat vakavia tässä yhteiskunnassa mutta jotka tuppaaavat aina menemään kovaan vastakkainasetteluun ja riitelystä. Tarvitsemme enemmän yhteistyötä, vähemmän vastakkainasettelua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vestman.

18.10 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Kiitän tiedusteluvalvontavaltuutettua kertomuksesta, joka on osa sitä tiedustelutoiminnan valvontajärjestelmää, jota täällä on kiitelty useassa puheenvuorossa.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatoimintahan on todella siinä keskiössä. Tätä valvontatoimintaa toki harjoittavat myös tietosuojavaltuutettu sekä ylimmät laillisuusvalvojat eli eduskunnan oikeusasiamies ja oikeuskansleri. Yhdyn niihin edustajakollegoiden puheenvuoroihin, joissa on painotettu myös tämän parlamentaarisen valvonnan merkitystä ja sitä, että tiedusteluvalvontavaliokunta olisi toiminnassa.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

On todella tärkeää kiinnittää huomiota niihin tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksen näkökohtiin, joissa nostetaan esille lainsäädännön kehittämisen tarpeita. Näitä kehittämistarpeita esitettiin myös valtioneuvoston selonteossa tiedustelulainsäädännöstä sekä sitä koskevassa hallintovaliokunnan mietinnössä, joka viime kauden lopussa täällä käsiteltiin.

Näitä kehittämiskohteita tiedustelulainsäädännössä ovat muun muassa, totta kai, tiedustelutoiminnasta saadut kokemukset, tämä muuttunut turvallisuusympäristö ja kybertoimintaympäristö, teknologioiden kehittyminen sekä Suomen Nato-jäsenyys. Eduskuntahan hyväksyi tämän tiedusteluselonteon käsittelyn yhteydessä pöytäkirjan, jossa edellytettiin, että hallitus tekee perusteellisen selvityksen tiedustelulainsäädännön palomuurisääntelyn toimivuudesta ja täsmentämistarpeista ja arvioinnin pohjalta valmistelee tarvittavat, kattavat, tarkkarajaiset ja täsmälliset säännösehdotukset sääntelyn selkeyttämiseksi. Tätä palomuurisääntelyä hallintovaliokunnan asiaa koskevassa mietinnössä oli kattavasti käsitelty.

Nyt onneksi Orpon hallituksen ohjelmasta löytyy tätä koskeva kirjaus, eli hallitus aikoo varmistaa sen, että palomuurisääntelyä uudistetaan siten, että se mahdollistaa poliisin toiminnan suuntaamisen ja riittävän laajasti tiedon luovuttamisen poliisille ja muille viranomaisille. Tämä on erittäin tärkeää. Ja haluan kiinnittää huomiota siihen, että hallitusohjelmassa on muitakin tiedustelulainsäädännön kehittämistä koskevia hyviä kirjauksia, ja toivon, että hallitus niitä vie eteenpäin. Ne ovat tässä muuttuneessa turvallisuusympäristössä ja kehittyneiden teknologioiden johdosta hyvin tärkeitä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tiedusteluvalvontavaliokuntaan.

5. Tietosuoja-valtuutetun toimiston toimintakertomus 2022

Kertomus K 14/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu alkaa. Edustaja Juvonen.

Keskustelu

18.01 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on siis Tietosuoja-valtuutetun toimiston toimintakertomus vuodelta 2022. Tietosuoja-valtuutetun toimisto on itsenäinen ja riippumaton viranomainen. Se valvoo tietosuojalainsäädännön ja muiden henkilö-tietojen käsittelyä koskevien lakien noudattamista.

Haluan nostaa esille tästä kertomuksesta apulaistietosuoja-valtuutettu Heljä-Tuulia Piha-maan mainitsemasta lasten tietosuojasta ja potilas- ja asiakastietojen käsittelystä seuraavia näkökulmia:

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Potilastiedothan ovat salassa pidettäviä tietoja, ja niitä voi luovuttaa sivulliselle eli muulle kuin samassa terveydenhuollon toimintayksikössä potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvalla henkilölle joko potilaan suostumuksella tai silloin, jos oikeudesta tietojen luovuttamiseen tai saamiseen säädetään lainsäädännöllä. On kuitenkin erittäin huolestuttavaa, että hyvin usein saamme kuulla siitä, että potilaiden henkilö- ja yhteystietoja on katsottu luvatta. Tässä kertomuksessa kerrotaan, että terveydenhuolto muodostaa Tietosuojavaltuutetun toimiston suurimman toimialan vireille tulleiden asioiden määrässä mitattuna. Vuonna 22 Tietosuojavaltuutetun toimistossa vireille tulleista asioista noin 22 prosenttia koski terveydenhuollon toimialaa, ja asioista noin 80 prosenttia on juurikin henkilötietojen tietoturvaloukkauksia koskevia ilmoituksia.

Arvoisa puhemies! Me kaikki muistamme varmasti Psykoterapiakeskus Vastaamon tietomurtoon liittyvät kysymykset ja sen, kuinka ne koskettivat meitä kaikkia, erityisesti terveydenhuoltoalaa mutta myös heitä, jotka olivat olleet Vastaamon asiakkaina.

Ihmettelen sitä toimintatapaa, mikä näihin tietosuojaloukkauksiin ja henkilötietojen väärin katsomiseen usein liittyy. HUS-yhtymä eli Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin kertoi, että vuonna 21 potilaiden henkilö- ja yhteystietoja oli katsottu väärin. Arviolta noin 1 350 asiakasta oli joutunut luvattoman tietomurron kohteeksi, ja nyt siitä vasta infottiin, elikkä potilaille ja asiakkaille on lähetetty kyllä siitä tietoa, mutta mikä on heidän oikeusturvansa tässä asiassa? Jokaisella potilaallahan on oikeus tehdä tutkintapyyntö, mikäli näin kokee, mutta monesti potilaat ja asiakkaat eivät välttämättä näin suureen prosessiin osaa itse lähteä ja tarvitsevat siinä suuresti apua. Elikkä tässä olisi paljon korjattavaa Suomen lainsäädännössä. — Tulen sinne puhujapöytäntöön jatkamaan vielä toisesta tärkeästä asiasta. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa rouva puhemies! Tämän haluan ehdottomasti mainita: Suomessa tehdään paljon yrityskauppoja myös liittyen terveydenhuoltoalaan. Sairaustietojen kauppaaminen on kielletty, mutta yritykset saavat yrityskauppojen yhteydessä laajoja terveysrekistereitä käyttöönsä, mistä asiakkaille ei valitettavasti useinkaan ilmoiteta. GDPR-artikla 9 kieltää terveystietojen käsittelyn mukaan lukien luovutus ilman asiakkaan suostumusta tai oikeudellista perustetta. On huolestuttavaa se, pysyvätkö kaikki potilastiedot salassa ja varmasti turvassa erilaisten yrityskauppojen myötä. Olen ymmärtänyt näin, että kieltoa potilastietojen myymiseen ei varsinaisesti lainsäädännöstä löydy, ja tämäkin herättää kysymyksiä siitä, pysyvätkö kaikki potilas- ja asiakastiedot varmasti varmassa tallessa. Se on varmasti yksi asia, mistä on syytä myös täällä eduskunnassa, esimerkiksi tämän kertomuksen käsittelyn aikaan, keskustella ja pohtia, olisiko lainsäädännössä jotakin tehtävää.

Mutta erityisesti tärkeää on se, että niiden henkilöiden, joiden potilas- ja asiakastietoja katsotaan luvatta, tapaukset selvitetään ja nämä henkilöt saavat siitä tiedon, että heidän tietojensa on katsottu. Toivoisin, kun tuossa kertomuksessa on listattu asioita, joita selvitelään ja tarkkaillaan, että sinne lisättäisiin myös se, miten tärkeää on potilas- ja asiakastietorekistereiden turvallisuuden ja varmuuden ylläpito. Se olisi semmoinen päivän sana, mitä pitäisi pitää erittäin tärkeänä ja korkeasti yllä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.06 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Tietosuojahan on tosiaankin jokaisen perusoikeus. Siitä täytyy lähteä, ja sellaista yhteiskuntaa meidän täytyy yhdessä rakentaa, jossa kaikkien tietosuoja toteutuu ja se voidaan varmistaa.

Pöytäkirja PTK 22/2023 vp

Näin kuntapäättäjänä ja kansanedustajana olen välillä vähän huolestuneena seurannut sitä keskustelua, jota uudesta tietosuojalainsäädännöstä ja erilaisista velvoitteista meillä yhteiskunnassa käydään. Jos mainitaan esimerkiksi tämä GDPR-asetus, joka Euroopan unionin kautta tuli, niin sen ympärillä on käyty aika paljon sellaista keskustelua, että siinä olisi hallinnon tasoilla kyse esimerkiksi turhasta byrokratiasta, joka lisää vain työmäärää, vaikeuttaa asioiden hoitoa, kun näitä erilaisia tietosuojakursseja ja -kokeita ja -asioita pitää järjestää.

On syytä muistuttaa, että tietosuoja on kyllä niin tärkeä asia, että sen eteen pitää myöskin nähdä vaivaa eri hallinnon tasoilla. Tietysti sitä voidaan pohtia, miten erilaiset tietosuojamääräykset voidaan laatia niin, että ne ovat mahdollisimman sujuvia ja yksinkertaisia eivätkä myöskään tuota sitä turhaa työtä, mitä varmasti voi yhteiskunnassa myöskin esiintyä.

Omassa kotikunnassani oli tällainen eräs esimerkki, jota aika moni valtuutettu kummasteli, ja se oli se, kun valtuustoaloitteita kunnassa tehtiin, ja nehen perinteisesti, kuten kuntapäättäjäkollegat tässä salissa tietävät, allekirjoitetaan. Näiden uusien tietosuojasäännösten perusteella nämä allekirjoitukset piti sitten poistaa, kun aloitteet vietiin kirjaamoon ja sitä kautta kunnan nettisivuille, jotta siellä ei allekirjoitusta ole kopioitavissa valtuustoaloitteen pohjasta. Sitä voi pohtia, onko tällainen allekirjoituksen poistaminen sieltä valtuustoaloitteesta välttämätön toimenpide tietosuojan kannalta, vaarantuuko siinä jotakin, voiko aloitteen allekirjoittaja siinä altistua jonkinlaiselle tietoturvaloukkaukselle, jos tätä allekirjoitusta aletaan jollain tavalla väärin käyttämään.

Ehkä tämä pieni esimerkki, anekdootti, johdattelee siihen teemaan, että pidetään lainsäädäntö tehokkaana mutta kuitenkin niin yksinkertaisena, että siitä ei esimerkiksi kunnissa turhaa byrokratiaa ja sitä kautta kustannuksia aiheudu, niin että tietosuoja pystytään kuitenkin kaikkien osalta varmistamaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 8.9.2023 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.13.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen